

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Plan
Strategiczny dla
Wspólnej
Polityki
Rolnej
na lata 2023-2027

Interwencje leśno-zadrzewieniowe PS WPR 2023-2027

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej PROW 2014-2020. Materiał został opracowany na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Instytucja zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Plan
Strategiczny dla
Wspólnej
Polityki
Rolnej
na lata 2023-2027

Interwencje leśno-zadrzewieniowe PS WPR 2023–2027

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Departament Płatności Bezpośrednich
telefon: 22 623 12 34
www.gov.pl/rolnictwo

Niniejsza broszura ma charakter wyłącznie informacyjny.
Treść broszury nie może być podstawą do jakichkolwiek roszczeń prawnych.
Informacje zawarte w broszurze są zgodne ze stanem prawnym
obowiązującym na dzień złożenia broszury do druku (grudzień 2023 r.).
Mogą one ulec zmianie w wyniku nowelizacji przepisów prawa.

Warszawa 2023

Spis treści

1. Wstęp	7
2. Podstawowe dokumenty i akty prawne	8
3. Wnioskowanie o pomoc finansową	8
4. Interwencja 10.11. Zalesianie gruntów rolnych	12
4.1. Cel interwencji	12
4.2. Beneficjenci	12
4.3. Grunty kwalifikujące się do przyznania wsparcia na zalesianie	13
4.4. Forma i wysokość pomocy na zalesianie	13
4.5. Plan zalesienia	14
4.6. Wykonanie zalesienia	18
4.7. Przekwalifikowanie zalesionego gruntu na grunt leśny	19
4.8. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie na zalesianie	19
5. Interwencja 10.12. Tworzenie zadrzewień śródpolnych	21
5.1. Cel interwencji	21
5.2. Beneficjenci	22
5.3. Grunty kwalifikujące się do przyznania wsparcia na zadrzewienie	22
5.4. Forma i wysokość pomocy na zadrzewienie	23
5.5. Wykonanie zadrzewienia	24
5.6. Utrzymanie i pielęgnacja zadrzewień śródpolnych	25
5.7. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie na zadrzewienie	26
6. Interwencja 10.13. Zakładanie systemów rolno-leśnych	27
6.1. Cel interwencji	27
6.2. Beneficjenci	27
6.3. Grunty kwalifikujące się do przyznania wsparcia na system rolno-leśny	28
6.4. Forma i wysokość pomocy	31
6.5. Zakładanie systemu rolno-leśnego	31
6.6. Utrzymanie i pielęgnacja systemu rolno-leśnego	34
6.7. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie na zakładanie systemów rolno-leśnych	34
7. Interwencja 10.14. Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych	35
7.1. Cel interwencji	35
7.2. Beneficjenci	36
7.3. Grunty kwalifikujące się do przyznania wsparcia na zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych	36
7.4. Forma i wysokość wsparcia na zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych	36
7.5. Plan inwestycji zwiększających bioróżnorodność lasów prywatnych	38
7.6. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie na zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych	39
8. Gatunki i rodzaje rodzimych drzew i krzewów wykorzystywanych w ramach inwestycji leśnych lub zadrzewieniowych	40
9. Ubieganie się o pomoc – krok po kroku	42
10. Niektóre przypadki zmniejszenia lub zwrotu pomocy finansowej w ramach interwencji leśno-zadrzewieniowych	43
11. Przykłady obliczeń wysokości pomocy finansowej w ramach interwencji leśnych i zadrzewieniowych	44
12. Słowniczek i ważne skróty	49

Autorzy i źródła zdjęć opublikowanych w broszurze:
M. Baranowska, E. Budka, G. Jakimiuk, M. Kubicki, M. Paradowski, depositphotos

1. Wstęp

Lasy odgrywają ważną rolę w procesie pochłaniania dwutlenku węgla z atmosfery i trwałego jego magazynowania w postaci węgla w biomasy drzewnej. Dodatkowo wspomagają różnicowanie krajobrazu i są miejscem bytowania wielu gatunków flory i fauny oraz kanałami migracji zwierząt dziko żyjących. Na potrzebę zwiększenia różnorodności biologicznej lasów wskazuje się również w Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, stanowiącej element realizacji Europejskiego Zielonego Ładu.

Z tego względu w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS 2023–2027) wspierane są m.in. następujące interwencje leśno-zadrzewieniowe:

- 10.11. Zalesianie gruntów rolnych,
- 10.12. Tworzenie zadrzewień śródpolnych,
- 10.13. Zakładanie systemów rolno-leśnych,
- 10.14. Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych,
- 8.8. Premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych.

Powyższe interwencje ze względu na swoją specyfikę są do siebie zbliżone. Interwencja **Zalesianie gruntów rolnych** przewidziana jest do gruntów rolnych charakteryzujących się niską przydatnością dla rolnictwa, stanowiących potencjalny obszar dla zakładania upraw leśnych, jak również kształtowania struktury krajobrazu obszarów wiejskich. Z kolei interwencja **Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych** dotyczy lasów prywatnych w wieku 11–60 lat, które wymagają znaczących nakładów w celu utrzymania ich w dobrej kondycji. Wsparcie w ramach tej interwencji przyznawane jest na inwestycje polegające na wprowadzaniu nasadzeń w istniejących lasach, przy uwzględnieniu lokalnych warunków siedliskowych, środowiskowych i klimatycznych danego obszaru, w celu wzrostu różnorodności biologicznej, a także zwiększenia sekwestracji dwutlenku węgla z atmosfery. Wsparciem objęte jest też wykonywanie cięć pielęgnacyjnych, które przyczyniają się do zwiększania odporności drzewostanów na zmiany klimatyczne.

Interwencja **Tworzenie zadrzewień śródpolnych** prowadzi do urozmaicenia krajobrazu rolniczego, wspomaga utrzymanie równowagi ekologicznej na obszarach wiejskich, stanowiąc miejsce bytowania i bazę pokarmową dla wielu organizmów.

W ramach PS 2023–2027 przyznawane będzie również wsparcie na **Zakładanie systemów rolno-leśnych**. Jest to nowy rodzaj inwestycji, niewdrażanej dotychczas w Polsce, w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Systemy rolno-leśne to sposób użytkowania gruntu rolnego, na którym drzewa lub krzewy są zintegrowane z uprawą rolną na tym samym obszarze. Jest to wielofunkcyjne użytkowanie gruntu przynoszące korzyści środowiskowo-klimatyczne.

Wszystkie interwencje leśno-zadrzewieniowe przyczynią się do realizacji:

- ogólnokrajowego celu ujętego w Krajowym programie zwiększania lesistości, polegającego na zwiększeniu lesistości Polski do 33% w roku 2050;
- założeń Europejskiego Zielonego Ładu, w tym Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030;
- planu działania, zawartego w Nowej strategii leśnej UE 2030, dotyczącego zasadzenia co najmniej 3 mld dodatkowych drzew w UE do 2030 roku.

2. Podstawowe dokumenty i akty prawne

Wsparcie finansowe w ramach Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 przyznawane jest na podstawie zatwierdzonego decyzją Komisji Europejskiej z dnia 31.08.2022 r. Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027. Dokument ten stanowi podstawę pozyskania przez Polskę środków finansowych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Ogólne zasady wdrażania inwestycji leśnych i zadrzewieniowych PS 2023–2027 są zdeterminowane regulacjami wspólnotowymi. Natomiast na poziomie krajowym określono szczegółowe warunki przyznawania poszczególnych płatności.

Najważniejsze dokumenty i akty prawne to:

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027:
www.gov.pl/web/rolnictwo/dokumenty-ps-wpr
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającym rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz. Urz. UE L 435 z 06.12.2021, str. 1, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 412 i 1530).
4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 kwietnia 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na wsparcie inwestycji leśnych lub zadrzewieniowych oraz w formie premii z tytułu zalesień, zadrzewień lub systemów rolno-leśnych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 737), zwane dalej rozporządzeniem leśno-zadrzewieniowym.

3. Wnioskowanie o pomoc finansową

Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) **do dnia 1 maja** danego roku ogłasza nabór wniosków o przyznanie wsparcia na stronie internetowej ARiMR w co najmniej jednym dzienniku o zasięgu krajowym oraz w siedzibie ARiMR, oddziałów regionalnych i biur powiatowych.

Wniosek o przyznanie wsparcia na inwestycje leśne lub zadrzewieniowe składa się w terminie od dnia 1 czerwca do dnia 31 lipca danego roku za pomocą systemu teleinformatycznego ARiMR.

Za pośrednictwem jednego wniosku można ubiegać się o wsparcie na:

- Zalesianie gruntów rolnych
- Tworzenie zadrzewień śródpolnych
- Zakładanie systemów rolno-leśnych
- Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych

W przypadku interwencji zalesieniowej oraz interwencji zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych do gruntów, do których rolnik ubiega się o pomoc sporządzany jest plan zalesienia lub plan inwestycji zwiększających bioróżnorodność lasów prywatnych (tzw. plan inwestycji). Wniosek o sporządzenie tego planu składa się do Nadleśnictwa wraz z niezbędnymi dokumentami. Plan zalesienia lub plan inwestycji, nadleśniczy sporządza niezwłocznie po otrzymaniu wniosku o jego sporządzenie. Przygotowanie planu dla wnioskodawcy jest bezpłatne. Następnie, plan ten wraz z załącznikami rolnik dołącza do wniosku o przyznanie wsparcia na zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych lub wsparcia na zalesianie lub do wniosku o przyznanie pierwszej premii pielęgnacyjnej i pierwszej premii zalesieniowej do gruntów z sukcesją naturalną, na których, zgodnie z planem zalesienia, nie jest wymagane wykonanie zalesienia.

W terminie do dnia 1 października danego roku ARiMR weryfikuje wniosek i załączone dokumenty w celu potwierdzenia spełnienia wszystkich kryteriów przyznawania pomocy oraz przyznaje punkty poszczególnym wnioskom na podstawie kryteriów wyboru operacji.

Kryteria wyboru operacji dla interwencji Zalesianie gruntów rolnych, interwencji Tworzenie zadrzewień śródpolnych oraz interwencji Zakładanie systemów rolno-leśnych

Lp.	Kryteria wyboru operacji	Liczba punktów	I 10.11. Zalesianie gruntów rolnych	I 10.12. Tworzenie zadrzewień śródpolnych	I 10.13. Zakładanie systemów rolno-leśnych
1	Grunty przynajmniej w części są zlokalizowane na korytarzach ekologicznych w rozumieniu art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, położonych na obszarze Natura 2000, określonych w planie ochrony lub planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000	14	✓	✓	✓
2	Grunty przynajmniej w części są gruntami o nachyleniu terenu powyżej 12°	12	✓	✓	✓
3	Grunty przynajmniej w części przylegają do śródlądowych wód powierzchniowych, o których mowa w art. 21 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne	10	✓	✓	✓
4	Grunty przynajmniej w części przylegają do lasu lub obszaru zalesionego	8	✓	-	-
5	Grunty przynajmniej w części są położone na glebach V, VI lub VI z klasy bonitacyjnej, zgodnie z ewidencją gruntów i budynków w rozumieniu art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne	6	✓	✓	✓
6	Grunty przynajmniej w części są położone na obszarach ONW, określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013	5	✓	✓	✓
7	Grunty przynajmniej w części są położone w województwie o lesistości poniżej 30% ¹	4	✓	✓	✓

¹ Zgodnie z najaktualniejszymi danymi Głównego Urzędu Statystycznego.

W pierwszej kolejności pomoc przysługuje tym beneficjentom, których wnioski uzyskały największą liczbę punktów, z tym że minimalny próg punktacji wynosi:

- 6 punktów – w przypadku wsparcia na zalesianie,
- 5 punktów – w przypadku wsparcia na zadrzewienie i wsparcia na zakładanie systemów rolno-leśnych.

W przypadku uzyskania takiej samej liczby punktów, w pierwszej kolejności pomoc przysługuje temu podmiotowi, którego grunty przynajmniej w części są położone w gminie o większych potrzebach i preferencjach zalesieniowych według wariantu III – środowiskowego, określonego w Krajowym programie zwiększania lesistości zatwierdzonym przez Radę Ministrów na podstawie art. 14 ust. 2a ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1356, z późn. zm.). Syntetyczny wskaźnik określa potrzeby i preferencje zalesieniowe, im wyższy wskaźnik tym wyższa potrzeba i preferencja zalesieniowa.

Jeżeli na podstawie powyższych kryteriów wyboru operacji nie można ustalić kolejności przysługiwania pomocy, w pierwszej kolejności pomoc przyznana jest temu podmiotowi, który ubiega się o przyznanie pomocy w niższej wysokości.

Kryteria wyboru operacji dla interwencji Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych

Lp.	Kryteria wyboru operacji	Liczba punktów
1	Zakładanie remizy rozumianej jako obszar, na którym są wprowadzane gatunki drzew i krzewów o dużym znaczeniu biocenotycznym w drzewostanie	22
2	Założenie strefy ekotonowej rozumianej jako obszar, na którym są wprowadzane gatunki drzew i krzewów w pasie drzewostanu graniczącym z terenem otwartym	20
3	Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez dolesianie luk w drzewostanie lub odnowienie drzewostanu uszkodzonego	18
4	Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez wprowadzenie drugiego piętra w drzewostanie lub zróżnicowanie struktury drzewostanu przez wprowadzenie podszytu rozumianego jako dolna warstwa w drzewostanie, złożona z gatunków drzewiastych i krzewiastych, chroniących i uaktywniających glebę	16
5	Inwestycje planowane na gruntach przylegających przynajmniej w części do śródlądowych wód powierzchniowych, o których mowa w art. 21 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne	14
6	Inwestycje planowane na gruntach położonych w lasach uznanych za lasy szczególnie chronione, o których mowa w art. 15 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach	12
7	Inwestycje planowane na gruntach położonych przynajmniej w części na obszarach parków narodowych lub rezerwatów przyrody lub obszarach Natura 2000	10
8	Cięcia pielęgnacyjne wykonywane w drzewostanie młodszych klas wieku	8
9	Inwestycje planowane na gruntach położonych przynajmniej w części na obszarach ONW określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013	6

W pierwszej kolejności pomoc przysługuje tym beneficjentom, których wnioski uzyskały największą liczbę punktów, z tym że minimalny próg punktacji wynosi 8 pkt.

Jeżeli na podstawie powyższych kryteriów wyboru operacji nie można ustalić kolejności przysługiwania pomocy, w pierwszej kolejności pomoc przyznana jest temu podmiotowi, który ubiega się o przyznanie pomocy w niższej wysokości.

W dniu **1 października** danego roku Prezes ARiMR podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej administrowanej przez ARiMR informację o kolejności przysługiwania wsparcia w ramach poszczególnych interwencji.

W terminie do **8 października** danego roku ARiMR wydaje **POSTANOWIENIE** o spełnieniu warunków przyznania wsparcia inwestycji leśnych lub zadrzewieniowych i uzyskaniu przez operację wymaganej sumy punktów.

Po wydaniu postanowienia można przystąpić do wykonania inwestycji:

- Zalesianie gruntów rolnych – zgodnie z planem zalesienia;
- Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych – zgodnie z planem inwestycji;
- Tworzenie zadrzewień śródpolnych;
- Zakładanie systemów rolno-leśnych.

Prace muszą być wykonane do 1 czerwca roku następnego po roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie wsparcia.

O zakończeniu prac przy wykonaniu zalesienia lub realizacji inwestycji zwiększających bioróżnorodność lasów prywatnych, należy powiadomić na piśmie nadleśniczego, w celu uzyskania zaświadczenia stwierdzającego zgodność wykonanych prac z wymogami planu.

W terminie **do 9 czerwca** podmiot składa do biura powiatowego lub w systemie teleinformatycznym ARiMR oświadczenie o wykonaniu inwestycji oraz zaświadczenie od nadleśniczego jeżeli jest wymagane.

Kierownik biura powiatowego ARiMR, w drodze **DECYZJI**, przyznaje wsparcie do inwestycji leśnych lub zadrzewieniowych w terminie 60 dni od dnia złożenia ww. oświadczenia.

Wypłata wsparcia następuje w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja o przyznaniu tej pomocy stała się ostateczna.

Wniosek o przyznanie premii pielęgnacyjnej i zalesieniowej, premii z tytułu zadrzewień oraz premii z tytułu systemów rolno-leśnych składa się co roku do ARiMR w terminie składania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich, tj. od 15 marca do 15 maja (wspólny wniosek z płatnościami bezpośrednimi i innymi działaniami obszarowymi), wyłącznie w postaci elektronicznej – za pośrednictwem aplikacji eWniosekPlus.

Dostęp do aplikacji odbywa się za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych (PUE), dostępnej na stronie: <https://www.gov.pl/web/arimr>.

4. Interwencja 10.11. Zalesianie gruntów rolnych

4.1. Cel interwencji

Płatności na zalesianie można uzyskać do gruntów niskich klas bonitacji lub wyłączonych z produkcji rolnej, co stanowi alternatywę dla sposobu ich zagospodarowania.

Celem zalesień jest wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych.

Zalesienia pełnią znaczącą funkcję dla ochrony klimatu, gleb i wód. Przyczyniają się wprost do sekwestracji dwutlenku węgla. Mają korzystny wpływ na gleby, powietrze i warunki wodne poprzez m.in. zapobieganie erozji i zwiększenie retencji na obszarach wiejskich. Pełnią także ważne funkcje w zakresie ochrony bioróżnorodności i wzbogacania krajobrazu.

4.2. Beneficjenci

Interwencja zalesieniowa dedykowana jest rolnikom (osoby fizyczne lub prawne), którzy są **właścicielami** lub **współwłaścicielami gruntów** przeznaczonych do zalesienia lub grunty te stanowią własność małżonka.

O pomoc może wnioskować rolnik, któremu został nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

Beneficjentem mogą być również jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne gmin, powiatów oraz województw, jednakże przyznawana im pomoc obejmuje jedynie koszty założenia uprawy leśnej tzw. wsparcie na zalesianie (nie są przyznawane wieloletnie premie z tytułu pielęgnacji zalesienia i utraconego dochodu z działalności rolniczej).

4.3. Grunty kwalifikujące się do przyznania wsparcia na zalesianie

- Zalesienia mogą być wykonywane na gruntach wykazanych w ewidencji gruntów i budynków, jako grunty rolne, stanowiące **grunty orne** lub **sady**.
- Grunty muszą być przeznaczone do zalesienia w dokumentach planistycznych gminy.
- Powierzchnia do zalesienia powinna wynosić **co najmniej 0,1 ha, przy szerokości większej niż 20 m**. Odstąpienie od kryterium szerokości jest przewidziane jedynie w przypadku, gdy grunt graniczy z lasem lub obszarem zalesionym.
- Pomoc na zalesianie udzielana jest jednemu podmiotowi do powierzchni nie większej niż **40 ha na rok**.
- W ramach powierzchni planowanej do zalesienia należy uwzględnić **odległość 2 m od granicy sąsiedniego gruntu** stanowiącego własność innego podmiotu. Powierzchnię pozostającą w tak wydzielonym pasie wlicza się do powierzchni zalesienia uprawnionej do przyznania premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej, natomiast nie wlicza się do powierzchni uprawnionej do przyznania wsparcia na zalesianie.

Grunty z sukcesją naturalną

W ramach interwencji zalesieniowej można ubiegać się o pomoc do gruntów, na których zaszły zmiany w zbiorowiskach roślinnych, których skutkiem jest pojawienie się roślinności drzewiastej w sposób naturalny.

Przyjęto zasadę, iż średni wiek drzew i krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej nie może przekraczać 30 lat.

Pomoc na zalesienia z sukcesją naturalną przysługuje do gruntów:

- przeznaczonych do zalesienia w dokumentach planistycznych gminy,
- spełniających ww. warunki w zakresie powierzchni i szerokości gruntu oraz warunki dotyczące roślinności drzewiastej, określone w przepisach rozporządzenia leśno-zadrzewieniowego.

4.4. Forma i wysokość pomocy na zalesianie

Pomoc na zalesianie przyjmuje trzy formy, odpowiadające poszczególnym rodzajom wspieranych przedsięwzięć, niezbędnych w trakcie kolejnych etapów procesu zalesiania.

1. **Wsparcie na zalesianie** – wypłacane jest w pierwszym roku dokonania zalesienia jedynie do gruntu, na którym wprowadzone są nasadzenia. Wsparcie na zalesianie stanowi jednorazową, zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów:
 - założenia uprawy leśnej – wykonania zalesienia oraz ewentualnych poprawek,
 - ochrony uprawy leśnej przed zniszczeniem poprzez ogrodzenie siatką metalową o wysokości co najmniej 2 m lub zabezpieczenie drzew lub krzewów 3 palikami, lub repelentami, lub osłonkami, lub wełną owczą.
2. **Premia pielęgnacyjna** – stanowi zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów prac pielęgnacyjnych, tj.: wykaszania chwastów, wykonania cięć pielęgnacyjnych, przeredzania przegęszczonych partii samosiewów. Wypłacana jest corocznie przez 5 lat do zalesionych gruntów lub gruntów z sukcesją naturalną.
3. **Premia zalesieniowa** – wypłacana jest corocznie przez:
 - 5 lat do gruntów zalesionych w wyniku sukcesji naturalnej – rekompensuje utracony dochód wynikający z podjętego zobowiązania do utrzymania tego zalesienia,
 - 12 lat dla zalesionych gruntów rolnych – rekompensuje utracony dochód z działalności rolniczej.

Dodatkowo istnieje możliwość przyznania płatności bezpośrednich do gruntów, które zapewniły rolnikowi prawo do płatności w 2008 r. w ramach systemu jednolitej płatności obszarowej². Oznacza to, że grunty zalesione, będące „kwalifikującymi się hektarami”, mogą zostać objęte płatnościami bezpośrednimi, o ile spełnione będą warunki ich przyznania.

Stawki płatności – Zalesianie gruntów rolnych

Lp.	Formy pomocy	Stawka
1	Wsparcie na zalesianie	
A	Zalesianie w warunkach korzystnych	16 059 zł/ha
B	Zalesianie na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	17 436 zł/ha
C	Zabezpieczanie przed zniszczeniem – grodzenie co najmniej 2-metrową siatką metalową	19,70 zł/m.b.
D	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów repelentami	2 428 zł/ha
E	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów 3 palikami	2 210 zł/ha
F	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów wełną owczą	1 829 zł/ha
G	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów osłonkami	2 362 zł/ha
2	Premia pielęgnacyjna	
A	Na gruntach w warunkach korzystnych	1 377 zł/ha
B	Na gruntach o nachyleniu terenu 12°	1 584 zł/ha
C	Na gruntach z wykorzystaniem sukcesji naturalnej	972 zł/ha
D	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12° z wykorzystaniem sukcesji naturalnej	1 264 zł/ha
3	Premia zalesieniowa	
A	12-letnia premia zalesieniowa do gruntów rolnych	1 438 zł/ha
B	5-letnia premia zalesieniowa do gruntów z wykorzystaniem sukcesji naturalnej	1 438 zł/ha

4.5. Plan zalesienia

Celem planu zalesienia jest wyposażenie podmiotu ubiegającego się o pomoc w niezbędną wiedzę na temat prawidłowego wykonania zalesienia oraz zabiegów pielęgnacyjnych na założonej uprawie leśnej lub gruntach z sukcesją naturalną. Wniosek o sporządzenie planu zalesienia składa się do Nadleśnictwa wraz z niezbędnymi dokumentami. Plan zalesienia nadleśniczy sporządza niezwłocznie po otrzymaniu wniosku o jego sporządzenie. Przygotowanie planu dla wnioskodawcy jest bezpłatne. Plan zalesienia sporządzany jest na 5 lat oddzielnie dla każdego kompleksu obejmującego grunty przeznaczone do wykonania zalesienia lub grunty z sukcesją naturalną.

Plan zalesienia powinien być sporządzany na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku o sporządzenie planu zalesienia (wymienionej w rozdziale 4.8.), po wykonanej wcześniej przez leśnika wizytacji terenowej. Przy sporządzaniu planu zalesienia należy uwzględnić stan faktyczny gruntów przeznaczonych do zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną. Grunt, dla którego jest sporządzony

² Zgodnie z art. 4 ust. 4 lit. c ppkt (iii) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz. Urz. UE L 435 z 6.12.2021, str. 1, z późn. zm.).

plan zalesienia powinien być oznakowany. Oznakowanie najlepiej wykonać wbijając paliki w miejscach charakterystycznych na granicach działki. Ponadto plan zalesienia powinien być sporządzony dla gruntów graniczących ze sobą, które tworzą jeden kompleks gruntów przeznaczonych do wykonania zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną. Jednocześnie zalesienie musi być wykonane z zachowaniem odległości co najmniej 2 m od granicy sąsiedniego gruntu stanowiącego własność innego podmiotu.

Plan zalesienia może być sporządzony w postaci:

- papierowej, opatrzonej podpisem własnoręcznym i skopiowanej do formy elektronicznej lub
- elektronicznej, opatrzonej kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Zaleca się wydrukowanie wersji papierowej dla rolnika w celu umożliwienia mu prowadzenia rejestru zabiegów pielęgnacyjnych.

Plan zalesienia dołącza się do wniosku o przyznanie wsparcia na zalesianie lub do wniosku o przyznanie pierwszej premii pielęgnacyjnej i pierwszej premii zalesieniowej do gruntów z sukcesją naturalną, na których zgodnie z planem zalesienia nie jest wymagane wykonanie zalesienia. W jednym wniosku o przyznanie tego wsparcia lub tych premii można ubiegać się o pomoc do gruntów objętych jednym planem zalesienia.

Plan zalesienia powinien być przechowywany przez podmiot ubiegający się o wsparcie, a jego kopia w Nadleśnictwie do dnia wypłaty wsparcia na zalesianie, w przypadku ubiegania się o przyznanie wyłącznie tego wsparcia lub do dnia wypłaty ostatniej premii pielęgnacyjnej, w przypadku ubiegania się o przyznanie premii pielęgnacyjnej.

Plan zalesienia zawiera m.in. informacje dotyczące: składu gatunkowego zalesień, metody sadzenia, określenia terminu i kolejności sadzenia, liczby sadzonek potrzebnych do zalesienia oraz formy zmieszania gatunków drzew i krzewów. Dodatkowo plan zalesienia każdorazowo zawiera część graficzną z naniesionymi oznaczeniami poszczególnych gruntów przeznaczonych do zalesienia.

Plan zalesienia zawiera zalecenia i wymogi dotyczące założenia uprawy leśnej.

WYMOGI planu są obligatoryjne dla podmiotu ubiegającego się o wsparcie i weryfikowane przez ARiMR.

Ponadto elementem planu zalesienia jest m.in. REJESTR ZABIEGÓW wykonywanych w ramach pielęgnacji zalesienia oraz gruntu z sukcesją naturalną. Rejestr ten rolnik powinien na bieżąco uzupełniać po wykonaniu odpowiednich zabiegów pielęgnacyjnych.

Kompleks gruntów przeznaczonych do wykonania zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną powinien stanowić zwartą powierzchnię powiązaną gospodarczo lub przyrodniczo, mogącą zawierać również elementy krajobrazu i powierzchnie nieuprawnione do płatności wskazane w planie zalesienia.

➤ Przykładowe elementy krajobrazu, które są uprawnione do premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej:

- rowy,
 - nieutwardzone drogi dojazdowe,
 - pasy zadrzewień,
 - żywopłoty,
 - ściany tarasów,
- } gdy ich szerokość
nie przekracza 2 m
- oczka wodne o łącznej powierzchni mniejszej niż 100 m²,
 - powierzchnia gruntu wyznaczona przez granicę zalesienia i granicę sąsiedniego gruntu stanowiącego własność innego podmiotu, lecz nie większa niż wyznaczona przez granicę zalesienia i linię biegnącą w odległości 2 m od granicy tego zalesienia,
 - pasy przeciwpożarowe ujęte w planie zalesienia.

➤ Przykładowe elementy krajobrazu, które nie są uprawnione do premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej:

- powierzchnie pod liniami przesyłowymi, których zalesienie nie zostało uzgodnione z właściwymi jednostkami zarządzającymi tymi liniami,
- śródlądowe wody powierzchniowe, o których mowa w art. 21 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, oraz stawy na gruntach rolnych,
- uprawy leśne lub inne istniejące lasy,
- kamieniołomy, żwirownie lub wyrobiska po wykopie piasku, gliny lub torfu,
- elementy krajobrazu, tj. rowy, nieutwardzone drogi dojazdowe, pasy zadrzewień, żywopłoty, ściany tarasów, jeżeli ich całkowita szerokość przekracza 2 m.

Dobór gatunków drzew i krzewów

Skład gatunkowy uprawy leśnej jest ustalany przez leśnika i opisany w planie zalesienia. Nadleśniczy ustalając skład gatunkowy bierze pod uwagę rolniczą klasyfikację gruntów rolnych oraz regionalizację przyrodniczo-leśną w celu dostosowania zalesień do lokalnych warunków siedliskowych, z tym że do zalesień wykorzystywane mogą być tylko rodzime gatunki drzew i krzewów określone w rozdziale 8.

Zalesienie powinno składać się z mieszanki gatunków lub rodzajów drzew lub krzewów, która obejmuje przynajmniej 51% gatunków lub rodzajów drzew lub krzewów liściastych (o ile pozwolą na to warunki siedliskowe) lub minimalnie trzy różne gatunki lub rodzaje drzew lub krzewów, z których najmniej liczny gatunek lub rodzaj wynosi co najmniej 10%.

Liczba sadzonek drzew lub krzewów na hektar ¹⁾		
Drzewa lub krzewy	Minimalna liczba sadzonek (w tys. szt./ha)	Maksymalna liczba sadzonek (w tys. szt./ha)
Sosna	8	10
Świerk	3	5
Jodła	4	8
Modrzew	1,5	3
Dąb	6	8
Buk	6	8
Inne liściaste	4	6

¹⁾ W przypadku sadzonek z zakrytym systemem korzeniowym i mikoryzowanych liczbę sadzonek na 1 ha można zmniejszyć o 30%.

Zabiegi ochronne wykonywane na uprawie leśnej

Jednym z elementów planu zalesienia jest opis czynności wykonywanych w ramach ochrony uprawy leśnej przed szkodami powodowanymi przez zwierzynę (głównie sarny i jelenie). Nadleśniczy sporządzający plan zalesienia decyduje o potrzebie grodzenia uprawy lub zastosowania indywidualnej metody ochrony drzew lub krzewów: 3 palikami, repelentami, osłonkami lub wełną owczą.

Wybór odpowiedniego zabezpieczenia powinien odbywać się na podstawie oceny zagrożenia uprawy leśnej (tj. przyleganie działek rolnych do kompleksu leśnego, występowanie zwierzyny). W planie zalesienia powinien znaleźć się opis sposobu zabezpieczenia, np. w przypadku grodzenia jego długość, jak również termin jego utrzymania, tj. co najmniej 5 lat. Ponadto siatka użyta do grodzenia musi być metalowa i mieć wysokość co najmniej 2 m. W planie zalesienia powinna być podana również powierzchnia upraw wymagająca ochrony przed zgryzaniem przez zastosowanie indywidualnej ochrony. W przypadku wyboru repelentów plan zalesienia powinien określać sposób i termin ich stosowania.

■ fot. M. Baranowska

■ fot. M. Baranowska

4.6. Wykonanie zalesienia

Prace zalesieniowe można rozpocząć dopiero po wydaniu przez ARiMR POSTANOWIENIA o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zalesianie. Termin i sposób wykonania zalesienia jest określony w planie zalesienia, jednakże ostatecznym terminem, w którym zalesienie musi być wykonane jest **1 czerwca** roku następnego po roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie wsparcia na zalesianie.

Po zakończeniu prac zalesieniowych, podmiot powiadamia na piśmie nadleśniczego w celu uzyskania zaświadczenia stwierdzającego zgodność wykonanego zalesienia z wymogami planu zalesienia.

Po zrealizowaniu zalesienia podmiot musi złożyć do ARiMR OŚWIADCZENIE o wykonaniu zalesienia **do 9 czerwca** roku następnego po roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie wsparcia na zalesianie. ZAŚWIADCZENIE nadleśniczego potwierdzające wykonanie zalesienia zgodnie z wymogami planu zalesienia powinno być złożone wraz z oświadczeniem rolnika.

Po 60 dniach od złożenia oświadczenia ARiMR wydaje DECYZJĘ przyznającą wsparcie na zalesianie. Wypłata wsparcia na zalesianie następuje w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja ta stała się ostateczna.

4.7. Przekwalifikowanie zalesionego gruntu na grunt leśny

Zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, najpóźniej w piątym roku od założenia uprawy leśnej w ramach Wspólnej Polityki Rolnej starosta dokonuje oceny udatności uprawy biorąc pod uwagę stopień pokrycia powierzchni uprawy oraz jej przydatność hodowlaną i przekwalifikowuje zalesiony grunt na grunt leśny. Uprawy przekwalifikowane traktowane są jako las w rozumieniu przepisów ustawy o lasach.

4.8. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie na zalesianie

Lp.	Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie*
1	<p>Dokumenty, które należy dołączyć do wniosku o sporządzenie planu zalesienia składanego w Nadleśnictwie:</p> <ol style="list-style-type: none">1) wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczącego działek ewidencyjnych, na których są położone grunty przeznaczone do wykonania zalesienia lub grunty z sukcesją naturalną, a w przypadku braku planu miejscowego – zaświadczenie potwierdzające, że przeznaczenie gruntów do wykonania zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną nie jest sprzeczne z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy/planu ogólnego gminy, a w przypadku braku planu miejscowego oraz studium/planu ogólnego – decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu określająca grunty przeznaczone do zalesienia;2) materiał graficzny, wraz z kartą informacyjną, udostępniony przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;3) oświadczenie o powierzchni gruntów przeznaczonych do wykonania zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną zawierające numery działek ewidencyjnych, na których są położone te grunty;4) wypis z ewidencji gruntów i budynków dotyczący działek ewidencyjnych, na których są położone grunty przeznaczone do wykonania zalesienia lub grunty z sukcesją naturalną;5) w przypadku gruntów na obszarowych formach ochrony:<ol style="list-style-type: none">a) opinia właściwego dyrektora parku narodowego o braku sprzeczności planowanego zalesienia z celami ochrony danego obszaru, jeżeli grunt przeznaczony do wykonania zalesienia lub grunt z sukcesją naturalną jest położony w parku narodowym lub na obszarze jego otuliny, również w przypadku gdy ten grunt jest położony w granicach obszaru Natura 2000 lub obszaru znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,b) opinia regionalnego dyrektora ochrony środowiska o braku sprzeczności planowanego zalesienia z:<ul style="list-style-type: none">– celami ochrony danego obszaru – jeżeli grunt przeznaczony do wykonania zalesienia lub grunt z sukcesją naturalną jest położony w rezerwacie przyrody lub parku krajobrazowym lub na obszarze ich otulin,– planami ochrony albo planami zadań ochronnych danego obszaru, albo celami ochrony danego obszaru, jeżeli dla tego obszaru nie został sporządzony plan ochrony i plan zadań ochronnych – jeżeli grunt przeznaczony do wykonania zalesienia lub grunt z sukcesją naturalną jest położony na obszarze Natura 2000 lub obszarze znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w lit. a. <p>Powyższe dokumenty stanowiąc będą załączniki do planu zalesienia i wraz z planem powinny zostać dołączone do wniosku o przyznanie wsparcia.</p> <p>✓ Gromadzenie ww. dokumentów warto rozpocząć po ogłoszeniu naboru wniosków, które odbywa się nie później niż w dniu 1 maja.</p>

Lp.	Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie*
2	<p>Dokumenty będące załącznikiem do wniosku o przyznanie wsparcia na zalesianie składanego do ARiMR:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) plan zalesienia wraz z dokumentami wymienionymi powyżej; 2) dokumenty potwierdzające własność gruntów; 3) pisemna zgoda: <ol style="list-style-type: none"> a) pozostałych współwłaścicieli gruntu – jeżeli grunt ten stanowi przedmiot współwłasności, b) małżonka rolnika ubiegającego się o przyznanie wsparcia – jeżeli grunt ten stanowi własność małżonka rolnika; 4) decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach – jeżeli uzyskanie takiej decyzji dla planowanego wykonania zalesienia jest wymagane (zalesienia: o powierzchni powyżej 20 ha, nieużytków lub innych niż orne użytków rolnych znajdujących się na obszarowych formach ochrony przyrody). <p>✓ Wniosek wraz z dokumentami składa się w terminie 1 czerwca – 31 lipca.</p>
3	<p>Dokumenty niezbędne do wypłaty wsparcia składane do ARiMR:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oświadczenie rolnika o wykonanym zalesieniu zgodnie z wymogami planu zalesienia; 2) zaświadczenie nadleśniczego potwierdzające wykonanie zalesienia zgodnie z wymogami planu zalesienia. <p>✓ Dokumenty należy złożyć nie później niż w terminie do dnia 9 czerwca roku następnego po roku, w którym złożono wniosek o przyznanie wsparcia na zalesianie.</p>
4	<p>Kopia decyzji w sprawie przekwalifikowania zalesionego gruntu na grunt leśny albo zaświadczenie o przekwalifikowaniu zalesionego gruntu na grunt leśny w wyniku modernizacji ewidencji gruntów i budynków, składana w ARiMR.</p> <p>✓ Dokument składa się do końca roku kalendarzowego, w którym upływa 5 lat od dnia złożenia oświadczenia o wykonaniu zalesienia.</p>

* Aktualna, niezbędna dokumentacja określona jest w rozporządzeniu leśno-zadrzewieniowym oraz na stronie www.gov.pl/web/rolnictwo/inwestycje-i-premie-lesno-zadrzewieniowe

■ fot. E. Budka

5. Interwencja 10.12. Tworzenie zadrzewień śródpolnych

5.1. Cel interwencji

Zadrzewienia śródpolne niosą za sobą szereg korzyści środowiskowych, w tym przede wszystkim związanych ze zwiększeniem retencji wodnej na obszarach wiejskich, wpływając tym samym na poprawę warunków gospodarowania.

Zadrzewienia stanowią element krajobrazu istotny dla zachowania bioróżnorodności obszarów rolnych. Są miejscem bytowania wielu organizmów i bazą pokarmową m.in. dla ptaków i owadów zapylających, wspomagając tym samym utrzymanie równowagi ekologicznej w systemach rolniczych.

Zadrzewienia przyczyniają się do zmniejszenia spływu powierzchniowego, a w okresie wiosenno-letnim stwarzają mikroklimat, w którym gleba jest mniej podatna na przesuszenie. Stanowią one również pasy buforowe pozwalające zredukować ilość związków biogenych przedostających się do wód.

Zadrzewienia chronią glebę przed wiatrem. Jest to szczególnie istotne w czasie susz i upałów, a także beźśnieźnych zim, gdy na glebach pozbawionych okrywy roślinnej, silne podmuchy wiatru powodują wywiewanie drobnych mineralnych i organicznych frakcji gleby.

Dzięki głębokiemu systemowi korzeniowemu drzewa poprawiają obieg składników odżywczych i zwiększają przyrost materii organicznej w glebie, która w konsekwencji efektywniej zatrzymuje wodę.

5.2. Beneficjenci

Wsparcie skierowane jest do **rolników** (osób fizycznych lub prawnych), którzy są **właścicielami lub współwłaścicielami** gruntów, na których zakładane będzie zadrzewienie śródpolne lub grunty te stanowią własność małżonka.

W przypadku wsparcia na założenie zadrzewienia beneficjentem mogą być również **jednostki samorządu terytorialnego** i jednostki organizacyjne gmin, powiatów oraz województw – będące właścicielami gruntów rolnych. Jednostkom tym nie jest przyznawana 5-letnia premia z tytułu pielęgnacji zadrzewienia i utraconego dochodu z działalności rolniczej.

5.3. Grunty kwalifikujące się do przyznania wsparcia na zadrzewienie

Zadrzewienia w ramach PS 2023–2027 mogą być wykonywane na gruntach wykazanych w ewidencji gruntów i budynków, jako grunty rolne, stanowiące grunty **orne**.

Pomoc nie przysługuje do gruntów, na których stwierdzono usunięcie drzew lub krzewów, które występowały na tym gruncie, w okresie 24 miesięcy poprzedzających wykonanie tego zadrzewienia.

Powierzchnia objęta wsparciem na zadrzewienie

Wspierane są zadrzewienia o:

- powierzchni co najmniej **0,1 ha** i nie większej niż **0,5 ha**,
- szerokości **do 20 m**, z tym, że przyjmuje się, że w przypadku zadrzewienia jednorzędowego jego szerokość wynosi 4 m.

W ramach powierzchni planowanej do zadrzewienia należy uwzględnić odległość 2 m od granicy sąsiedniego gruntu, stanowiącego własność innego podmiotu. Powierzchnię pozostającą w tak

■ fot. G. Jakimiuk

wydzielonym pasie wlicza się do powierzchni zadrzewienia, uprawnionej do przyznania premii na zadrzewienie, natomiast nie wlicza do powierzchni uprawnionej do przyznania wsparcia na zadrzewienie.

Pomoc na zadrzewienia udzielana jest jednemu podmiotowi do powierzchni nie większej niż 40 ha na rok.

5.4. Forma i wysokość pomocy na zadrzewienie

Pomoc udzielana jest w formie ryczałtu, tj. płatności do hektara założonego zadrzewienia i przyjmuje następujące formy:

- Wsparcie na zadrzewienie** – wypłacane jest w pierwszym roku wykonania zadrzewienia. Jest to jednorazowa płatność z tytułu poniesionych kosztów:
 - założenia zadrzewienia – stawki na założenie zadrzewienia śródpolnego są zróżnicowane w zależności od ukształtowania terenu – wyższe dla terenów położonych na stokach o nachyleniu powyżej 12°;
 - ochrony zadrzewienia przed zniszczeniem poprzez ogrodzenie siatką metalową o wysokości co najmniej 2 m lub zastosowania indywidualnej metody ochrony drzew lub krzewów: 3 palikami lub repelentami, lub osłonkami, lub wełną owczą.
- Premia z tytułu zadrzewień** – wypłacana jest przez 5 lat z tytułu poniesionych kosztów utrzymania i pielęgnacji zadrzewienia.

Do premii z tytułu zadrzewień uprawnieni są rolnicy, którzy założyli zadrzewienie w ramach:

- poddziałania 8.1 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2014–2020) oraz
- interwencji 10.12 Planu Strategicznego na lata 2023–2027 (PS 2023–2027).

Dodatkowo do gruntów, na których zostało wykonane zadrzewienie istnieje możliwość przyznania płatności bezpośrednich, o ile spełnione będą warunki ich przyznania.

Stawki płatności – Tworzenie zadrzewień śródpolnych

Lp.	Formy pomocy	Stawka
1	Wsparcie na zadrzewienie	
A	Tworzenie zadrzewień w warunkach korzystnych	10 892 zł/ha
B	Tworzenie zadrzewień na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	13 664 zł/ha
C	Zabezpieczanie przed zniszczeniem drzew lub krzewów – ogrodzenie co najmniej 2-metrową siatką metalową	19,70 zł/m.b.
D	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów repelentami	1 708 zł/ha
E	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów 3 palikami	2 210 zł/ha
F	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów wełną owczą	944 zł/ha
G	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów osłonkami	2 362 zł/ha
2	Premia z tytułu zadrzewień	
A	Premia z tytułu zadrzewień (udzielana przez 5 lat od założenia)	2 494 zł/ha

5.5. Wykonanie zadrzewienia

Zadrzewienie należy założyć jesienią w roku składania wniosków (po uzyskaniu z ARiMR postanowienia o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zadrzewienie) lub najpóźniej wiosną roku następnego po roku złożenia wniosku, nie później jednak niż do 1 czerwca.

Zakładanie zadrzewienia rozpocząć można dopiero po wydaniu przez ARiMR postanowienia o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zadrzewienie.

Zgodnie z dostępną literaturą dla większości gatunków drzew i krzewów korzystniejszym terminem sadzenia jest jesień – od połowy października. Jeszcze ciepła jesienią gleba w połączeniu z niższymi temperaturami i większą wilgotnością sprzyja stymulacji korzeni, pomagając roślinom odpowiednio się ukorzenić przed nadejściem mrozów. Wiosna to również odpowiedni czas sadzenia, jednakże w czasie wiosennych i letnich miesięcy istnieje większe ryzyko suszy.

Wnioskodawca sam wybiera obszar, na którym planuje założyć zadrzewienie.

Zadrzewienie wykonuje się poprzez równomierne posadzenie drzew lub krzewów na całej powierzchni przeznaczonej do wykonania zadrzewienia.

W przypadku, gdy grunt na którym zakładane są zadrzewienia sąsiaduje z gruntem innego właściciela, należy odsunąć się z pierwszymi nasadzeniami o co najmniej 2 m od granicy gruntu innej własności.

Wymagane jest oznakowanie w terenie gruntu przeznaczonego do zadrzewienia.

W czasie transportu sadzonek ze szkółki należy zadbać o to, aby nie dopuścić do przesuszenia systemów korzeniowych.

Zaleca się, aby sadzonki sadzić w dołkach około 20 cm głębszych i szerszych od wielkości systemu korzeniowego. W przypadku większości gatunków szyja korzeniowa (pierwotny poziom gleby) powinna znaleźć się ok. 5 cm pod powierzchnią. Korzenie rozkłada się na uformowanym na dnie dołu kopczyku i przysypuje ziemią dokładnie udeptując. Po posadzeniu sadzonek zaleca się je podlać.

Przy jesiennym sadzeniu zaleca się dodatkowe zabezpieczenie systemu korzeniowego przed przemarzaniem przez usypanie kopca z gleby lub suchych liści.

W przypadku wielorzędowych, pasowych zadrzewień śródpolnych bardzo dobre rezultaty daje stosowanie sprzętu mechanicznego. Sadzonki sadi się wówczas w wyorane bruzdy.

Dobór gatunków drzew i krzewów

Wsparcie jest przyznawane na zadrzewienia założone wyłącznie z rodzimych gatunków drzew lub krzewów, określonych w przepisach rozporządzenia leśno-zadrzewieniowego (szczegółowe informacje zostały przedstawione w rozdziale 8).

Wymagane jest zastosowanie co najmniej:

- 3 różnych gatunków drzew lub krzewów,
- 90% gatunków liściastych,
- 10% najmniej licznego gatunku spośród trzech gatunków najliczniejszych.

■ fot. E. Budka

Materiał sadzeniowy oraz liczba drzew i krzewów

Do nasadzeń zaleca się użycie starszego materiału sadzeniowego. **Wiek sadzonek powinien wynosić co najmniej 2 lata** lub wykorzystane powinny być sadzonki z zakrytym systemem korzeniowym lub mikoryzowane.

Warto posadzić optymalną liczbę drzew lub krzewów, tj. 2000 szt./ha, dzięki czemu uniknie się ewentualnych sankcji z tytułu niedochowania wymogu minimalnej liczby drzew.

Wymagana liczba drzew lub krzewów:
minimum 1500 szt./ha
maksimum 2500 szt./ha

Zabezpieczenie zadrzewień śródpolnych przed zniszczeniem

Ochrona zadrzewień jest obowiązkowa i powinna być stosowana przez minimum 5 lat od posadzenia – w przypadku siatki lub co najmniej 3 lata – w przypadku pozostałych form zabezpieczenia. Oznacza to, że od razu po posadzeniu drzew i krzewów należy zabezpieczyć zadrzewienie, w sposób zadeklarowany we wniosku.

Na gruncie można zastosować jedną lub różne metody zabezpieczenia spośród następujących:

- zabezpieczenia zadrzewienia co najmniej 2-metrową siatką metalową lub
- zabezpieczenia drzew i krzewów osłonkami lub palikami, lub wełną owczą, lub repelentami.

Zadrzewienie może zostać zaprojektowane z uwzględnieniem różnych form ochrony, jednak dane nasadzenie może zostać zabezpieczone tylko jedną spośród wymienionych form.

Sposób ochrony drzewek powinien być dostosowany do lokalnie występującego poziomu zagrożeń ze strony dzikiej zwierzyny. Warto skonsultować się w tej sprawie z nadleśnictwem lub kołem łowieckim, zarządzającym danym obszarem.

Do zasięgu potencjalnych uszkodzeń należy dostosować formę i wysokość zabezpieczenia drzewka. Przy wybieraniu elementów ochronnych, należy kierować się wielkością drzewka. Osłonki o większej średnicy niż jest to niezbędne umożliwiają niezakłócony rozwój liści i ograniczają niekorzystny wpływ warunków atmosferycznych. Należy również unikać stosowania osłon wyższych, niż jest to konieczne. W rejonach występowania saren i jeleni należy stosować repelenty na pędy drzew.

Rolnik ma możliwość skonsultowania planowanego zadrzewienia z wyspecjalizowanym w tym zakresie doradcą rolnośrodowiskowym.

5.6. Utrzymanie i pielęgnacja zadrzewień śródpolnych

Zadrzewienie przez kilka pierwszych lat wymaga pielęgnacji i ochrony, dlatego w kolejnych latach po założeniu zadrzewienia śródpolnego w celu uzyskania płatności na jego pielęgnację i utrzymanie rolnik może ubiegać się o przyznanie **5-letniej premii** z tytułu zadrzewień (**2494 zł/ha/rok**), stanowiącej zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów pielęgnacji i utrzymania nasadzeń wykonanych w ramach wyżej opisanej interwencji PS 2023–2027, jak również poddziałania 8.1 PROW 2014–2020.

Pielęgnacja polega przede wszystkim na mechanicznym niszczeniu roślinności zielnej.

Rośliny zagłuszające sadzonki należy usunąć co najmniej dwa razy w roku, w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 31 sierpnia.
Informację o dacie przeprowadzonego zabiegu rolnik wpisuje na bieżąco do rejestru zabiegów pielęgnacyjnych.

Wzór takiego rejestru został określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia leśno-zadrzewieniowego.
Rejestr jest prowadzony przez cały okres objęty zobowiązaniem, tj. przez 5 lat od dnia złożenia wniosku o przyznanie pierwszej premii z tytułu zadrzewień.

5.7. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie na zadrzewienie

Lp.	Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie*
1	<p>Dokumenty niezbędne do wniosku o przyznanie wsparcia na zadrzewienie składanego do ARiMR:</p> <ol style="list-style-type: none">1) wypis z ewidencji gruntów i budynków dotyczący działek ewidencyjnych, na których są położone grunty przeznaczone do zadrzewienia;2) dokumenty potwierdzające własność gruntów przeznaczonych do zadrzewienia;3) pisemna zgoda:<ol style="list-style-type: none">a) pozostałych współwłaścicieli na zadrzewienie – jeżeli grunty stanowią przedmiot współwłasności,b) małżonka rolnika na zadrzewienie gruntów – jeżeli grunty stanowią własność małżonka wnioskodawcy. <p>✓ Wniosek składa się wraz z dokumentami w terminie 1 czerwca – 31 lipca.</p>
2	<p>Dokumentem wymaganym do złożenia do ARiMR po wykonaniu inwestycji jest oświadczenie rolnika o wykonaniu zadrzewienia.</p> <p>✓ Dokument składa się nie później niż w terminie do dnia 9 czerwca roku następnego po roku, w którym złożono wniosek o przyznanie wsparcia na zadrzewienie.</p>

* Aktualna, niezbędna dokumentacja określona jest w rozporządzeniu leśno-zadrzewieniowym oraz na stronie www.gov.pl/web/rolnictwo/inwestycje-i-premie-lesno-zadrzewieniowe

6. Interwencja 10.13. Zakładanie systemów rolno-leśnych

6.1. Cel interwencji

Interwencja polega na założeniu systemu rolno-leśnego, umożliwiając tym samym wielofunkcyjne użytkowanie terenu, na którym drzewa lub krzewy są zintegrowane z uprawą rolną. Celem systemów rolno-leśnych jest prowadzenie działalności rolnej i leśnej na tym samym obszarze.

Systemy rolno-leśne przyczyniają się do redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz zwiększania zawartości materii organicznej w glebie. Rzędy drzew tworzą także barierę chroniącą rośliny uprawne przed wiatrem. Efektem osłony jest ograniczenie parowania wody i wywiewania lub wymywania cząstek gleby, a więc erozji wietrznej i wodnej. Pasy drzew na gruntach ornych zwiększają stabilność produkcji.

Agroleśnictwo dostarcza pożytku i miejsc gniazdowania dla zapylaczy, przyczynia się do wzrostu plonowania roślin owadopylnych. Drzewa i krzewy, znajdujące się na granicach pól mogą ochronić uprawy (szczególnie ekologiczne) przed pestycydami znoszonymi z sąsiednich terenów, podczas zabiegów chemicznej ochrony roślin.

Systemy rolno-leśne, w których drzewa i krzewy stanowią część pastwiska dają zwierzętom schronienie przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi. Dzięki temu podnoszą dobrostan zwierząt, co przekłada się na poprawę ich produktywności i stanu zdrowia.

6.2. Beneficjenci

Wsparcie skierowane jest do **rolników** (osób fizycznych lub prawnych), którzy są **właścicielami lub współwłaścicielami** gruntów, na których zakładany będzie system rolno-leśny lub grunty te stanowią własność małżonka.

6.3. Grunty kwalifikujące się do przyznania wsparcia na system rolno-leśny

System rolno-leśny w ramach PS 2023–2027 może być zakładany na gruntach:

- wykazanych w ewidencji gruntów i budynków, jako grunty rolne, stanowiące grunty **orne** lub **trwałe użytki zielone (TUZ)**, z wyłączeniem TUZ na Naturze 2000,
- na których jest prowadzona działalność rolnicza.

Powierzchnia objęta wsparciem

Wsparciem objęty zostanie system rolno-leśny o powierzchni:

- co najmniej 0,1 ha,
- nie większej niż 40 ha na rok.

W przypadku interwencji 10.13. Zakładanie systemów rolno-leśnych wsparciem objęty jest obszar pod nasadzeniami drzew lub krzewów, jak również obszar, na którym prowadzona jest działalność rolnicza np. grunt pomiędzy rzędami drzew lub krzewów na gruntach ornych.

Zarówno w przypadku systemów rolno-leśnych na gruntach ornych, jak również na TUZ, odległość:

- między drzewami lub krzewami powinna wynosić zawsze co najmniej 3 m,
- nasadzeń od granicy sąsiedniego gruntu stanowiącego własność innego podmiotu powinna wynosić co najmniej 2 m.

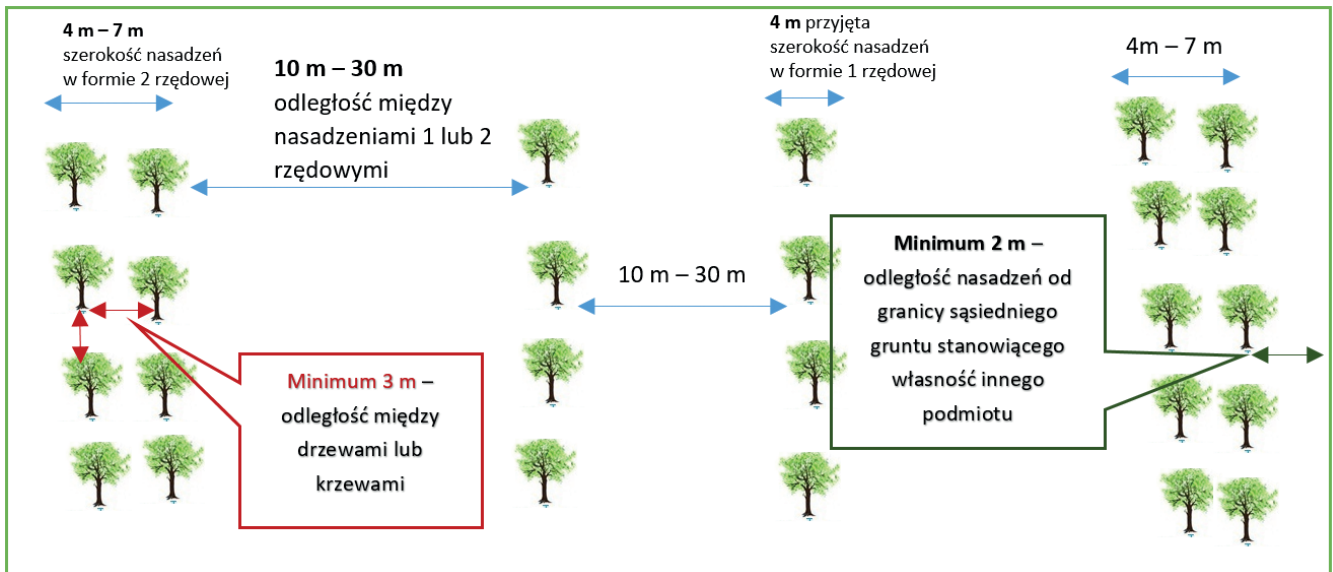
Zakładanie systemów rolno-leśnych na gruntach ornych

Nasadenie drzew lub krzewów powinno być przeprowadzone w formie jednego lub dwóch rzędów – oddalonych od kolejnych nasadzeń w formie jednego lub dwóch rzędów o co najmniej 10 m i nie więcej niż 30 m.

Szerokość nasadzenia w formie:

- jednego rzędu przyjmuje się, że wynosi 4 m,
- dwóch rzędów, nie może być mniejsza niż 4 m i większa niż 7 m.

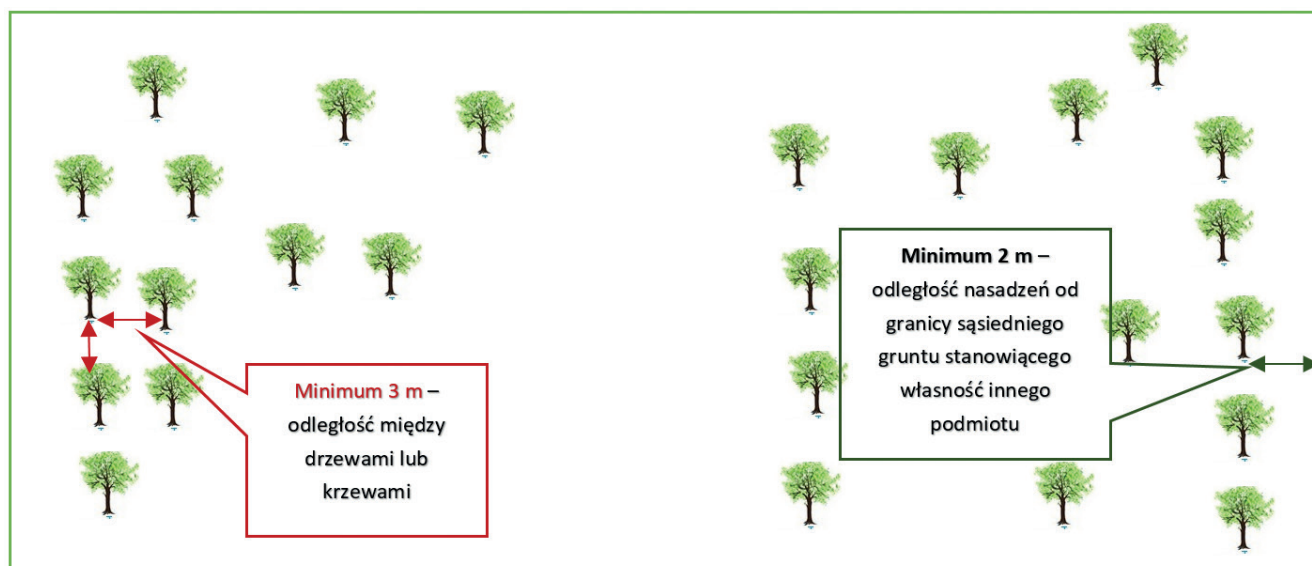
Warunki zakładania systemów rolno-leśnych na gruntach ornych

Zakładanie systemów rolno-leśnych na trwałych użytkach zielonych (TUZ)

Nasadzenie drzew lub krzewów na TUZ może przyjmować dowolną formę tzn. rozproszoną lub regularną (np. liniową).

Warunki zakładania systemów rolno-leśnych na TUZ

6.4. Forma i wysokość pomocy

Pomoc udzielana jest w formie ryczałtu, tj. płatności do hektara założonego systemu rolno-leśnego i przyjmuje następujące formy:

- 1. Wsparcie na zakładanie systemów rolno-leśnych** – wypłacane jest w pierwszym roku wykonania systemu rolno-leśnego do całego gruntu objętego systemem rolno-leśnym. Jest to jednorazowa płatność z tytułu poniesionych kosztów:
 - założenia systemu rolno-leśnego – stawki na założenie systemu rolno-leśnego są zróżnicowane w zależności od ukształtowania terenu – wyższe dla systemów rolno-leśnych zakładanych na stokach o nachyleniu powyżej 12°;
 - ochrony systemu rolno-leśnego przed zniszczeniem poprzez zastosowanie indywidualnej metody ochrony drzew lub krzewów 3 palikami, repelentami, osłonkami lub wełną owczą.
- 2. Premia z tytułu systemów rolno-leśnych** – wypłacana jest przez 5 lat z tytułu poniesionych kosztów utrzymania i pielęgnacji systemu rolno-leśnego. Do premii z tytułu systemu rolno-leśnego uprawnieni będą rolnicy, którzy założyli taki system w ramach interwencji 10.13. Zakładanie systemów rolno-leśnych PS 2023–2027.

Dodatkowo, do gruntów, na których został założony system rolno-leśny, rolnikom mogą przysługiwać płatności bezpośrednie, zarówno w roku ich założenia jak również w kolejnych latach, o ile spełnione będą warunki ich przyznania.

Stawki płatności – Zakładanie systemów rolno-leśnych

Lp.	Formy pomocy	Stawka
1	Wsparcie na zakładanie systemów rolno-leśnych	
A	Zakładanie systemów rolno-leśnych w warunkach korzystnych	3 092 zł/ha
B	Zakładanie systemów rolno-leśnych na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	3 199 zł/ha
C	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów repelentami	566 zł/ha
D	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów 3 palikami	1 381 zł/ha
E	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów wełną owczą	148 zł/ha
F	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów osłonkami	2 362 zł/ha
2	Premia z tytułu systemów rolno-leśnych	
A	Premia z tytułu systemów rolno-leśnych (udzielana przez 5 lat od założenia)	300 zł/ha

6.5. Zakładanie systemu rolno-leśnego

Rolnik ma możliwość skonsultowania planowanego systemu rolno-leśnego z wyspecjalizowanym w tym zakresie doradcą rolnośrodowiskowym.

Dobór gatunków drzew i krzewów

Wsparcie jest przyznawane na systemy rolno-leśne, założone wyłącznie z rodzimych gatunków drzew lub krzewów, określonych w przepisach rozporządzenia leśno-zadrzewieniowego oraz w rozdziale 8.

Wymagane jest zastosowanie co najmniej:

- 3 różnych gatunków drzew lub krzewów;
- 51% gatunków liściastych;
- 10% najmniej licznego gatunku spośród trzech gatunków najliczniejszych.

Materiał sadzeniowy oraz liczba drzew i krzewów

Do nasadzeń zaleca się użycie starszego materiału sadzeniowego.

Wiek sadzonek powinien wynosić co najmniej 2 lata lub wykorzystane powinny być sadzonki z zakrytym systemem korzeniowym lub mikoryzowane.

Warto posadzić optymalną liczbę drzew lub krzewów, tj. 200 szt./ha, dzięki czemu uniknie się ewentualnych sankcji z tytułu niedochowania minimalnej liczby drzew.

Wymagana liczba drzew lub krzewów:
minimum 150 szt./ha
maksimum 250 szt./ha

Zakładanie systemu rolno-leśnego można rozpocząć dopiero po uzyskaniu z ARiMR postanowienia o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zakładanie systemów rolno-leśnych.

System rolno-leśny należy założyć jesienią w roku składania wniosków (po uzyskaniu z ARiMR postanowienia o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zakładanie systemów rolno-leśnych) lub najpóźniej wiosną roku następnego po roku złożenia wniosku, nie później jednak niż do 1 czerwca tego roku.

Zgodnie z dostępną literaturą dla większości gatunków drzew i krzewów korzystniejszym terminem sadzenia jest jesień – od połowy października. Jeszcze ciepła jesienią gleba w połączeniu z niższymi temperaturami i większą wilgotnością sprzyja stymulacji korzeni, pomagając roślinom odpowiednio się ukorzenić przed nadejściem mrozów. Wiosna to również odpowiedni czas sadzenia, jednakże w czasie wiosennych i letnich miesięcy istnieje większe ryzyko suszy.

Rolnik sam wybiera obszar, na którym planuje założyć system rolno-leśny.

System rolno-leśny musi być wykonany z zachowaniem odległości co najmniej 2 m od granicy sąsiedniego gruntu stanowiącego własność innego podmiotu.

Wymagane jest oznakowanie w terenie gruntu przeznaczonego do założenia systemu rolno-leśnego.

Bardzo ważne jest właściwe przygotowanie gruntu. Zaleca się głębszowanie gleb ciężkich, w szczególności jeśli występuje podeszwa płużna.

Aby maksymalnie ograniczyć niekorzystny wpływ zacieniania, w uprawach alejowych zaleca się kierunek rzędów północ-południe. Optymalny kierunek rzędów zależy również od topografii terenu (na stokach należy nasadzać drzewa w poprzek spadku) i potrzeb ochronnych (na przykład rzędy ustawione prostopadle do kierunku dominujących wiatrów).

W czasie transportu sadzonek ze szkółki należy zadbać o to, aby nie dopuścić do przesuszenia systemów korzeniowych.

Sadzonki sadi się w dołkach około 20 cm głębszych i szerszych od wielkości systemu korzeniowego. Jest to szczególnie istotne na glebach ciężkich. W przypadku większości gatunków szyja korzeniowa (pierwotny poziom gleby) powinna znaleźć się ok. 5 cm pod powierzchnią. Sadzonki wierzb i topól należy jednak sadzić od 30 do 80 cm głębiej. Jeszcze większą głębokość zaleca się na glebach lżejszych, bardziej przewiewnych, a także przy niższym poziomie wody gruntowej. Korzenie rozkłada się na uformowanym na dnie dołu kopczyka i przysypuje ziemią dokładnie udeptując. Po posadzeniu sadzonek zaleca się je podlać.

W przypadku wielorzędowych systemów rolno-leśnych bardzo dobre rezultaty daje stosowanie sprzętu mechanicznego. Sadzonki sadi się wówczas w wyorane bruzdy.

Liniowe nasadzenie drzew w układzie szerokich międzyrzędzi pozwala na wykorzystanie maszyn stosowanych w uprawach monokulturowych. Ustalenie przez rolnika więźby, czyli odstępów pomiędzy sadzonkami (wynoszących co najmniej 3 m) powinno zależeć od funkcji, jaką ma pełnić system rolno-leśny, żyzności gleby oraz od gatunków sadzonych drzew i krzewów. Na gruntach ornym objętych inwestycją zakładania systemów rolno-leśnych działalność rolnicza powinna być prowadzona w podobny sposób, jak na działkach rolnych bez drzew.

Zabezpieczenie systemu rolno-leśnego przed zniszczeniem

Ochrona nasadzeń drzew i krzewów jest obowiązkowa i powinna być stosowana przez **minimum 3 lata od posadzenia**. Oznacza to, że od razu po posadzeniu drzew i krzewów należy zabezpieczyć nasadzenia, w sposób zadeklarowany we wniosku.

Na gruncie z systemem rolno-leśnym można zastosować jedną lub więcej metod zabezpieczenia spośród następujących: ostłonki lub paliki, lub wełna owcza, lub repelenty.

Zaleca się, aby sposób ochrony drzewek był dostosowany do lokalnie występującego poziomu zagrożeń ze strony dzikiej zwierzyny, uwarunkowanego stanem populacji poszczególnych gatunków.

Do zasięgu potencjalnych uszkodzeń należy dostosować formę i wysokość zabezpieczenia drzewka. Warto skonsultować się w tej sprawie z nadleśnictwem lub kołem łowieckim zarządzającym danym obszarem.

6.6. Utrzymanie i pielęgnacja systemu rolno-leśnego

System rolno-leśny przez kilka pierwszych lat wymaga pielęgnacji i ochrony, dlatego w kolejnych 5 latach po jego założeniu można ubiegać się o przyznanie premii z tytułu systemów rolno-leśnych, stanowiącej zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów pielęgnacji i utrzymania nasadzeń.

Na pielęgnację i utrzymanie systemu rolno-leśnego przewidziano płatności w wysokości 300 zł/ha/rok. Płatność ta naliczana jest do całej powierzchni systemu rolno-leśnego, tj. zarówno do powierzchni pod nasadzeniami drzew i krzewów, a także pod uprawami/TUZ.

Pielęgnacja polega przede wszystkim na mechanicznym niszczeniu roślinności zielnej. Obszar z nasadzeniami drzew lub krzewów powinien być pozostawiony wolny od chwastów. Zaleca się jego zadarnienie i regularne koszenie.

Rośliny zagłuszające sadzonki należy usunąć co najmniej dwa razy w roku, w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 31 sierpnia.

Informację o dacie przeprowadzonego zabiegu rolnik wpisuje na bieżąco do rejestru zabiegów pielęgnacyjnych.

Wzór takiego rejestru został określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia leśno-zadrzewieniowego.

Rejestr jest prowadzony przez cały okres objęty zobowiązaniem, tj. przez 5 lat od dnia złożenia wniosku o przyznanie pierwszej premii z tytułu systemów rolno-leśnych.

6.7. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie na zakładanie systemów rolno-leśnych

Lp.	Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie*
1	<p>Dokumenty niezbędne do wniosku o przyznanie wsparcia na zakładanie systemów rolno-leśnych składanego do ARiMR:</p> <ol style="list-style-type: none">1) wypis z ewidencji gruntów i budynków dotyczący działek ewidencyjnych, na których są położone grunty przeznaczone do założenia systemu rolno-leśnego;2) dokumenty potwierdzające własność gruntów przeznaczonych do założenia systemu rolno-leśnego;3) pisemna zgoda:<ol style="list-style-type: none">a) pozostałych współwłaścicieli założenie systemu rolno-leśnego – jeżeli grunty stanowią przedmiot współwłasności,b) małżonka rolnika na założenie systemu rolno-leśnego – jeżeli grunty stanowią własność małżonka wnioskodawcy. <p>✓ Wniosek składa się wraz z dokumentami w terminie 1 czerwca – 31 lipca.</p>
2	<p>Dokumentem wymaganym do złożenia do ARiMR po wykonaniu inwestycji jest oświadczenie rolnika o założeniu systemu rolno-leśnego.</p> <p>✓ Dokument składa się nie później niż w terminie do dnia 9 czerwca roku następnego po roku, w którym złożono wniosek o przyznanie wsparcia na zakładanie systemów rolno-leśnych.</p>

* Aktualna, niezbędna dokumentacja określona jest w rozporządzeniu leśno-zadrzewieniowym oraz na stronie www.gov.pl/web/rolnictwo/inwestycje-i-premie-lesno-zadrzewieniowe

7. Interwencja 10.14. Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych

7.1. Cel interwencji

Wsparcie ma na celu **zróźnicowanie składu gatunkowego drzewostanów** poprzez wprowadzenie gatunków liściastych pod okapem drzewostanu (drugiego piętra, podszytu, dolesianie luk) oraz odnowienia drzewostanów uszkodzonych przez czynniki biotyczne i abiotyczne, co wpływa istotnie na wzbogacenie różnorodności biologicznej. Wspierane jest też **zakładanie stref ekotonowych** mających na celu buforowanie niekorzystnego wpływu sąsiedztwa terenów otwartych na zoocenozy leśne.

Dodatkowo celem interwencji jest zwiększanie odporności drzewostanów na szkodliwe czynniki biotyczne przez **zakładanie remiz leśnych** – wprowadzenie określonych gatunków roślin drzewiastych i krzewiastych (w tym m.in. krzewów oraz drzewek owocowych) rosnących w znacznym zwarciu, podnoszących stabilność ekologiczną lasu.

Skuteczność realizacji ww. celów, wzmocniona jest poprzez **ochronę wprowadzanych nasadzeń** przed zniszczeniami spowodowanymi przez zwierzynę, dzięki czemu zwiększona zostanie odporność biologiczna lasu.

Jednocześnie, dzięki prowadzeniu **zabiegów pielęgnacyjnych** wykonywanych w lasach 11–30-letnich, podnoszona jest naturalna odporność drzewostanu poprzez:

- usuwanie lub hamowanie wzrostu drzew wadliwych, inwazyjnych, chorych,
- przerzedzanie nadmiernie zagęszczonych partii drzewostanu,
- regulowanie składu gatunkowego oraz wytwarzanie i utrwalanie pożądanej formy zmieszania.

7.2. Beneficjenci

Interwencja 10.14. skierowana jest do właścicieli lasów prywatnych, ich stowarzyszeń i wspólnot gruntowych.

O pomoc może ubiegać się ww. podmiot, któremu został nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

7.3. Grunty kwalifikujące się do przyznania wsparcia na zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych

- Do pomocy kwalifikują się lasy oznaczone w ewidencji gruntów i budynków jako grunty leśne, dla których opracowany jest *uproszczony plan urządzenia lasu* lub dla których zadania z zakresu gospodarki leśnej określa decyzja starosty wydana na podstawie inwentaryzacji stanu lasu.
- Powierzchnia lasu powinna wynosić **co najmniej 0,1 ha**.
- Pomoc udzielana jest jednemu podmiotowi do powierzchni nie większej niż **40 ha na rok**.
- Pomoc nie przysługuje do gruntów objętych 5-letnią premią pielęgnacyjną przyznawaną w ramach działania zalesieniowego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 oraz interwencji zalesieniowej Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.

Drzewostany kwalifikujące się do pomocy

Rodzaj inwestycji	Średni wiek drzewostanu
Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez wprowadzenie drugiego piętra w drzewostanie	30–50 lat
Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez dolesianie luk lub odnowienie drzewostanu uszkodzonego	21–60 lat
Zróżnicowanie struktury drzewostanu przez wprowadzenie podszytu	30–60 lat
Założenie remizy	30–60 lat
Założenie strefy ekotonowej	11–30 lat
Cięcia pielęgnacyjne	11–30 lat

7.4. Forma i wysokość wsparcia na zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych

Wsparcie stanowi jednorazową, ryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów wykonania inwestycji. Stawki zostały określone ryczałtowo na 1 ha lub na metr bieżący.

Stawki wsparcia – Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych

Lp.	Formy wsparcia	Stawka pomocy
Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez wprowadzenie drugiego piętra		
A	Na gruntach w warunkach korzystnych	13 026 zł/ha
B	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	14 052 zł/ha

Lp.	Formy wsparcia	Stawka pomocy
Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez dolesianie luk lub odnowienie drzewostanu uszkodzonego		
A	Na gruntach w warunkach korzystnych	16 385 zł/ha
B	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	18 103 zł/ha
Zróżnicowanie struktury drzewostanu przez wprowadzenie podszytu		
A	Na gruntach w warunkach korzystnych	8 385 zł/ha
B	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	9 026 zł/ha
Założenie remizy		2 588 zł/0,1 ha
Założenie strefy ekotonowej		11 986 zł/ha
Cięcia pielęgnacyjne		
A	Na gruntach w warunkach korzystnych	1 566 zł/ha
B	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	2 295 zł/ha
Zabiegi ochronne przed zwierzyną w przypadku wprowadzania drugiego piętra w drzewostanie lub podszytu, lub dolesiania luk, lub odnowienia drzewostanu uszkodzonego, lub założenia remizy lub założenia strefy ekotonowej		
A	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów repelentami	1 708 zł/ha
B	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów osłonkami	2 362 zł/ha
C	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów wętną owczą	944 zł/ha
D	Zabezpieczenie przed zniszczeniem drzew lub krzewów 3 palikami	2 210 zł/ha
E	Ogrodzenie remizy – siatką metalową o wysokości co najmniej 2 m	19,70 zł/m.b.

■ fot. M. Kubicki

7.5. Plan inwestycji zwiększających bioróżnorodność lasów prywatnych

Niezbędnym dokumentem w procesie ubiegania się o pomoc jest *plan inwestycji zwiększających bioróżnorodność lasów prywatnych*. Dokument ten sporządzany jest nieodpłatnie przez nadleśniczego dla każdego gruntu przewidzianego do wykonania inwestycji.

Wniosek o sporządzenie planu inwestycji składa się do Nadleśnictwa wraz z niezbędnymi dokumentami określonymi w rozdziale 7.6. Plan inwestycji nadleśniczy sporządza niezwłocznie po otrzymaniu wniosku o jego sporządzenie.

Plan może być sporządzony w postaci:

- papierowej, opatrzonej podpisem własnoręcznym i skopiowany do formy elektronicznej lub
- elektronicznej, opatrzonej kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Plan inwestycji należy dołączyć do wniosku o przyznanie wsparcia na zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych.

Plan inwestycji zawiera m.in. informacje dotyczące: przygotowania gleby pod nasadzenia, składu gatunkowego, sposobu sadzenia drzew i krzewów, warunków techniczno-produkcyjnych sadzonek, liczby sadzonek na hektar, ochrony nasadzeń przed zwierzyną, wymagań, jakie powinny spełniać inwestycje ze względu na potrzeby ochrony środowiska. Dodatkowo, plan inwestycji każdorazowo zawiera część graficzną z naniesionymi oznaczeniami poszczególnych gruntów przeznaczonych do wykonania inwestycji.

Nadleśniczy ustalając skład gatunkowy bierze pod uwagę typ siedliskowy lasu oraz regionalizację przyrodniczo-leśną w celu dostosowania składu gatunkowego do lokalnych warunków siedliskowych. Skład gatunkowy powinien być określony w oparciu o rodzime gatunki i rodzaje drzew i krzewów, wymienione w rozdziale 8.

Liczba sadzonek drzew lub krzewów na hektar ¹⁾	
Rodzaj inwestycji	Liczba sadzonek (w tys. szt./ha)
Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez wprowadzenie drugiego piętra w drzewostanie	4
Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez dolesianie luk w drzewostanie lub odnowienie drzewostanu uszkodzonego	6
Zróżnicowanie struktury drzewostanu przez wprowadzenie podszytu	2,5
Założenie remizy	4
Założenie strefy ekotonowej	2

¹⁾ W przypadku sadzonek z zakrytym systemem korzeniowym i mikoryzowanych liczbę sadzonek na 1 ha można zmniejszyć o 30%.

Zabiegi ochronne przed zwierzyną

Nadleśniczy sporządzający plan inwestycji decyduje o potrzebie i rodzaju ochrony nasadzeń przed szkodami powodowanymi przez zwierzynę w ramach poszczególnych inwestycji, poprzez zastosowanie jednej z poniższych metod ochrony: ogrodzenia siatką metalową o wysokości co najmniej 2 m lub ochrony trzema palikami, lub osłonkami, lub wełną owczą, lub repelentami.

7.6. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie na zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych

Lp.	Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o wsparcie*
1	<p>Dokumenty, które należy dołączyć do wniosku o sporządzenie planu inwestycji składanego w Nadleśnictwie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wypis z ewidencji gruntów i budynków dotyczący działek ewidencyjnych, na których będą realizowane inwestycje; 2) wypis z uproszczonego planu urządzenia lasu lub decyzji starosty wydanej na podstawie inwentaryzacji stanu lasu; 3) oświadczenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy o powierzchni gruntów, na których będą realizowane inwestycje zawierające numery działek ewidencyjnych, na których są położone; 4) zaświadczenie starosty sprawującego nadzór nad gospodarką leśną w drzewostanie, w którym są planowane inwestycje, potwierdzające, że te inwestycje nie są sprzeczne z ustaleniami uproszczonego planu urządzenia lasu, albo decyzją starosty wydaną na podstawie inwentaryzacji stanu lasu; 5) materiał graficzny wraz z kartą informacyjną, udostępniony przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa; 6) w przypadku gruntów na obszarowych formach ochrony: <ol style="list-style-type: none"> a) opinia właściwego dyrektora parku narodowego o braku sprzeczności inwestycji z celami ochrony danego obszaru – w przypadku gruntu przeznaczonego do wykonania inwestycji położonego w parku narodowym lub na obszarze jego otuliny, również w przypadku gdy ten grunt położony jest w granicach obszaru Natura 2000 lub obszaru znajdującego się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody, b) opinia regionalnego dyrektora ochrony środowiska o braku sprzeczności inwestycji z: <ol style="list-style-type: none"> i. celami ochrony danego obszaru – w przypadku gruntu przeznaczonego do wykonania inwestycji położonego w rezerwacie przyrody lub parku krajobrazowym lub na obszarze ich otulin, ii. planami ochrony albo planami zadań ochronnych danego obszaru, albo celami ochrony danego obszaru, jeżeli dla tego obszaru nie został sporządzony plan ochrony i plan zadań ochronnych – w przypadku gruntu przeznaczonego do wykonania inwestycji położonego na obszarze Natura 2000 lub obszarze znajdującym się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w lit. a. <p>Powyższe dokumenty stanowiąc będą załączniki do planu inwestycji i wraz z planem powinny zostać dołączone do wniosku o przyznanie wsparcia.</p> <p>✓ Gromadzenie ww. dokumentów warto rozpocząć po ogłoszeniu naboru wniosków, które odbywa się nie później niż w dniu 1 maja.</p>
2	<p>Dokumenty niezbędne do wniosku o przyznanie wsparcia składanego do ARiMR:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) plan inwestycji wraz z dokumentami wymienionymi powyżej; 2) dokumenty potwierdzające własność gruntów, na których będzie wykonywana inwestycja; 3) pisemna zgoda na realizację inwestycji: <ol style="list-style-type: none"> a) pozostałych współwłaścicieli gruntu, jeżeli grunt ten stanowi przedmiot współwłasności, b) małżonka właściciela gruntu, jeżeli grunt ten stanowi własność tego małżonka; 4) w przypadku wspólnot gruntowych – decyzja starosty o zatwierdzeniu statutu spółki, o której mowa w art. 18 ust. 1 ustawy o wspólnotach gruntowych, w przypadku gruntów wchodzących w skład wspólnoty gruntowej, dla której utworzono spółkę do sprawowania zarządu nad wspólnotą i do właściwego zagospodarowania gruntów wchodzących w skład tej wspólnoty, na których będą wykonywane inwestycje; 5) w przypadku stowarzyszeń ubiegających się o przyznanie wsparcia – odpis aktualny z Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego lub wypis z ewidencji, o której mowa w art. 40a ust. 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach. <p>✓ Wniosek wraz z dokumentami składa się w terminie 1 czerwca – 31 lipca.</p>
3	<p>Dokumenty wymagane do złożenia do ARiMR po wykonaniu inwestycji:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oświadczenie o wykonaniu inwestycji zgodnie z wymogami planu inwestycji; 2) zaświadczenie nadleśniczego potwierdzające wykonanie inwestycji zgodnie z wymogami planu inwestycji. <p>✓ Dokumenty należy złożyć nie później niż w terminie do dnia 9 czerwca roku następującego po roku, w którym złożono wniosek o przyznanie wsparcia.</p>

* Aktualna, niezbędna dokumentacja określona jest w rozporządzeniu leśno-zadrzewieniowym oraz na stronie www.gov.pl/web/rolnictwo/inwestycje-i-premie-lesno-zadrzewieniowe

8. Gatunki i rodzaje rodzimych drzew i krzewów wykorzystywanych w ramach inwestycji leśnych lub zadrzewieniowych

Inwestycje leśne i zadrzewieniowe wykonuje się przy użyciu sadzonek drzew lub krzewów rodzimych gatunków, wymienionych w załączniku nr 1 do rozporządzenia leśno-zadrzewieniowego i wskazanych w poniższej tabeli.

Gatunki i rodzaje rodzimych drzew i krzewów wykorzystywanych w ramach inwestycji leśnych lub zadrzewieniowych*

1. Gatunki drzew objęte regionalizacją nasienną:

Jodła pospolita; Modrzew europejski; Sosna zwyczajna; Świerk pospolity; Buk zwyczajny; Brzoza brodawkowata; Dąb bezszypułkowy; Dąb szypułkowy; Olsza czarna.

2. Gatunki i rodzaje drzew i krzewów nieobjęte regionalizacją nasienną:

Berberys zwyczajny; Bez czarny; Bez koralowy; Brzoza omszona; Czeremcha pospolita; Czereśnia ptasia; Dereń świdwa; Dereń właściwy; Głóg dwuszyjkowy; Głóg jednoszyjkowy; Grab zwyczajny; Grusza pospolita; Irgi rodzime; Jabłoń dzika; Jałowiec pospolity; Jarząb pospolity; Jesion wyniosły; Kalina koralowa; Klon jawor; Klon polny; Klon zwyczajny; Kruszyna pospolita; Leszczyna pospolita; Ligustr pospolity; Lipa drobnolistna; Lipa szerokolistna; Morwa biała; Olsza szara; Porzeczka agrest; Porzeczka alpejska; Porzeczka czerwona; Porzeczka czarna; Rokitnik zwyczajny; Róża dzika; Suchodrzew czarny; Suchodrzew zwyczajny; Szakłak pospolity; Śliwa tarnina; Topole rodzime; Trzmielina brodawkowata; Trzmielina zwyczajna; Wiązy; Wierzby rodzime; Wiśnia karłowata; Wiśnia ptasia.

* Aktualna lista gatunków i rodzajów drzew i krzewów określona jest w rozporządzeniu leśno-zadrzewieniowym.

Podczas doboru gatunków drzew lub krzewów przez nadleśniczego sporządzającego plan zalesienia lub plan inwestycji zwiększających bioróżnorodność lasów prywatnych w ramach interwencji: 10.11. Zalesianie gruntów rolnych lub 10.14. Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych, szczególnie istotne są **wymogi wynikające z regionalizacji nasiennej**, zgodne z rozporządzeniem w sprawie wykazu,

obszarów i map regionów pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego³ i rozporządzeniem w sprawie wykorzystywania leśnego materiału rozmnożeniowego poza regionem pochodzenia⁴.

Określając skład gatunkowy należy kierować się występującymi na tym obszarze warunkami siedliskowymi, środowiskowymi i klimatycznymi.

W przypadku interwencji: 10.12. Tworzenie zadrzewień śródpolnych oraz 10.13. Zakładanie systemów rolno-leśnych, pomocnym narzędziem jest serwis internetowy: <http://zadrzewienia.wl.sggw.pl/Zadrzewienia.htm>, gdzie z listy gatunków drzew i krzewów proponowanych do nasadzeń na terenach rolniczych można wybrać ten, którego przydatność można ocenić według różnych, dostępnych kryteriów doboru, tj. cechy gleby, funkcji produkcyjnych, formy zmieszania, wilgotności gleby, rodzaju (lokalizacji) nasadzeń, warunków świetlnych, specyficznego klimatu, funkcji ochronnych, czy nawet funkcji estetycznych.

Dokonując doboru gatunków należy uwzględnić bliskie sąsiedztwo nasadzeń z uprawami rolnymi.

Należy unikać siania lub sadzenia wymienionych roślin uprawnych w sąsiedztwie następujących gatunków drzew lub krzewów:

- *czerecha pospolita* – *zboża* – mszyca czerechowo-zbożowa może przenosić wirus żółtej karłowatości jęczmienia;
- *głogi* – *marchew* – głogi mogą być wektorem mszycy głogowo marchwianej;
- *trzmielina zwyczajna* – *bób*, *buraki* – drzewa mogą być żywicielem mszycy trzmielinowo-burakowej; obecność mszyc może być przyczyną plamistości czekoladowej bobu;
- *kalina koralowa* – *buraki* – drzewa mogą być żywicielem mszycy trzmielinowo-burakowej;
- *wierzba biała* – *koper*, *marchew* – wierzby mogą być źródłem mszycy wierzbowo-marchwiowej;
- *wiąz szypułkowy* – *porzeczki* – z uwagi na przenoszenie mszycy agrestowej;
- *kruszyna pospolita* – *owies* – z uwagi na przenoszenie rdzy koronowej;
- *szaktak pospolity* – *owies*, *ziemniaki* – szaktak może przenosić rdzę koronową owsa;
- *jałowiec pospolity* – *rośliny z podrodziny migdałowatych (jabłonie, róże, pigwa, śliwy, aronia)* – z uwagi na przenoszenie rdzy i nagoci.

³ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie wykazu, obszarów i map regionów pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego (Dz. U. poz. 1425).

⁴ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie wykorzystywania leśnego materiału rozmnożeniowego poza regionem pochodzenia (Dz. U. poz. 1328).

9. Ubieganie się o pomoc – krok po kroku

Kto	Krok	Co robi podmiot	Kiedy
ARiMR	1	OGŁASZA NABÓR WNIOSKÓW o przyznanie wsparcia	nie później niż w dniu 1 maja danego roku
ROLNIK/ WŁAŚCICIEL LASU	2	Gromadzi dokumenty niezbędne do złożenia wniosku oraz sporządzenia planu zalesienia lub planu inwestycji	niezwłocznie od ogłoszenia naboru wniosków
	3	Zgłasza się do Nadleśnictwa i składa wniosek o sporządzenie planu zalesienia lub planu inwestycji*	
NADLEŚNICZY	4	Opracowuje plan zalesienia/inwestycji*	niezwłocznie po otrzymaniu wniosku o sporządzenie planu zalesienia/inwestycji*
ROLNIK/ WŁAŚCICIEL LASU	5	Składa wniosek o przyznanie wsparcia wraz z załącznikami w systemie teleinformatycznym ARiMR	po uzyskaniu z Nadleśnictwa planu zalesienia lub planu inwestycji*
			w terminie od 1 czerwca do 31 lipca
ARiMR	6	Weryfikuje kompletność i poprawność formalną wniosku	do 1 października
	7	Przyznaje punkty poszczególnym wnioskom na podstawie kryteriów wyboru operacji	
	8	Podaje do publicznej wiadomości kolejność przysługiwania pomocy	1 października
	9	Wydaje POSTANOWIENIE o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia i uzyskaniu minimalnej liczby punktów kryteriów wyboru operacji	do 8 października

Kto	Krok	Co robi podmiot	Kiedy
Po wydaniu POSTANOWIENIA			
ROLNIK/ WŁAŚCICIEL LASU	10	Wykonuje inwestycje	w terminie do dnia 1 czerwca roku następującego po roku, w którym złożono wniosek o przyznanie wsparcia
	11	Powiadamia pisemnie nadleśniczego o wykonaniu inwestycji*	w terminie 7 dni od wykonania zalesienia lub inwestycji. Nie później niż do dnia 1 czerwca roku następującego po roku, w którym złożono wniosek o przyznanie wsparcia
NADLEŚNICZY	12	Sprawdza poprawność wykonania zalesienia lub inwestycji i wystawia zaświadczenie*	niezwłocznie po sprawdzeniu wykonania inwestycji
ROLNIK/ WŁAŚCICIEL LASU	13	Składa do biura powiatowego lub w systemie teleinformatycznym ARiMR OŚWIADCZENIE o wykonaniu inwestycji oraz ZAŚWIADCZENIE od nadleśniczego	nie później niż do dnia 9 czerwca roku następującego po roku, w którym złożono wniosek o przyznanie wsparcia
ARiMR	14	Przeprowadza wizytę w terenie	po złożeniu oświadczenia o wykonaniu inwestycji
	15	Wydaje DECYZJĘ o przyznaniu wsparcia	w terminie 60 dni od dnia złożenia oświadczenia
	16	Wypłaca wsparcie	w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja o jego przyznaniu stała się ostateczna

* Dotyczy interwencji Zalesianie gruntów rolnych oraz Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych

10. Niektóre przypadki zmniejszenia lub zwrotu pomocy finansowej w ramach interwencji leśno-zadrzewieniowych

- Wykonanie inwestycji na powierzchni mniejszej niż została zadeklarowana we wniosku o przyznanie pomocy.
- Niedochowanie celu operacji przez 5 lat od dnia wypłaty wsparcia.
- Przeniesienie własności gruntów na podmiot, który nie utrzymał inwestycji na tych gruntach do dnia, w którym upływa 5 lat od dnia wypłaty wsparcia.
- Nieutrzymanie ogrodzenia do dnia, w którym upływa 5 lat od dnia wypłaty wsparcia, lub gdy siatka użyta do grodzienia nie jest metalowa oraz jej wysokość jest poniżej 2 m.
- Nieutrzymanie zabezpieczenia przed zniszczeniem drzew lub krzewów 3 palikami, lub repelentami, lub osłonkami, lub wełną owczą do dnia, w którym upływają 3 lata od dnia wypłaty wsparcia.
- Brak dowodów zakupu repelentów za lata, w których były one stosowane, w ilości wystarczającej do zabezpieczenia przed zniszczeniem drzew lub krzewów na gruntach, dla których we wniosku o przyznanie wsparcia inwestycji leśnych lub zadrzewieniowych zadeklarowano ich zastosowanie.
- W przypadku wsparcia na zakładanie systemów rolno-leśnych lub zadrzewień: liczba drzew lub krzewów przed upływem 5 lat od dnia wypłaty wsparcia jest mniejsza niż 51% minimalnej liczby, tj. mniejsza niż:
 - 765 drzew lub krzewów na ha – w przypadku zadrzewień,
 - 77 drzew lub krzewów na ha – w przypadku systemów rolno-leśnych.

- W przypadku zalesień: stwierdzenie w wyniku kontroli, że uprawa leśna jest nieudatna.
- W przypadku zalesień, zadrzewień i systemów rolno-leśnych:
 - niewykonanie zabiegów pielęgnacyjnych zgodnie z wymogami planu zalesienia, dotyczy premii pielęgnacyjnej lub wymogami określonymi w załączniku nr 6 do rozporządzenia leśno-zadrzewieniowego, dotyczy premii z tytułu zadrzewień lub systemów rolno-leśnych;
 - brak uzupełnionego w terminie rejestru zabiegów pielęgnacyjnych.

11. Przykłady obliczeń wysokości pomocy finansowej w ramach interwencji leśnych i zadrzewieniowych

Zalesianie gruntów rolnych

Rolnik jest właścicielem gruntu ornego, VI klasy bonitacji, przeznaczonego do zalesienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego o powierzchni 1,35 ha.

Nadleśniczy w planie zalesienia zaprojektował zalesienie gatunkami, tj.: dębem bezszypułkowym, brzozą brodawkowatą i sosną zwyczajną. Ze względu na dużą presję zwierzyny zalecił: ogrodzenie nasadzeń dębowych o łącznej powierzchni 0,35 ha (potrzeba 240 metrów bieżących siatki metalowej) oraz zabezpieczenie repelentami sosny (0,87 ha) i brzozy (0,13 ha).

Wyliczenie wysokości pomocy na założenie i utrzymanie zalesienia (1,35 ha)	
Wsparcie na zalesianie gruntów w warunkach korzystnych	$1,35 \text{ ha} \times 16\,059 \text{ zł/ha} = 21\,679,65 \text{ zł}$
Zabezpieczenie: dębu poprzez grodzenie siatką metalową o wysokości co najmniej 2 m oraz sosny i brzozy poprzez zastosowanie repelentów	$(240 \text{ m} \times 19,70 \text{ zł/m.b.}) + (1 \text{ ha} \times 2428 \text{ zł/ha}) = 7156 \text{ zł}$
Premia pielęgnacyjna	$1,35 \text{ ha} \times 1377 \text{ zł/ha} = 1858,95 \text{ zł}$
Premia zalesieniowa	$1,35 \text{ ha} \times 1438 \text{ zł/ha} = 1941,30 \text{ zł}$
Razem kwota wsparcia i premii w pierwszym roku	32 636 zł za 1,35 ha

W pierwszym roku rolnik otrzyma kwotę 32 636 zł.

Między 2. a 5. rokiem od założenia uprawy, rolnik będzie mógł ubiegać się co roku o wypłatę premii pielęgnacyjnej i zalesieniowej w wysokości 3800 zł/rok (1858,95 zł + 1941,30 zł).

Między 6. a 12. rokiem od założenia uprawy, rolnik będzie mógł ubiegać się co roku o wypłatę premii zalesieniowej w wysokości 1941 zł/rok.

Tworzenie zadrzewień śródpolnych

Rolnik posiada grunt orny, na którym chce utworzyć zadrzewienie o powierzchni 0,45 ha. W tym celu zwrócił się do doradcy rolnego o wsparcie w zaprojektowaniu zadrzewienia. Zgodnie z przepisami rozporządzenia leśno-zadrzewieniowego rolnik powinien zasadzić minimum 1500 szt./ha i maksimum 2500 szt./ha. W celu uniknięcia ryzyka sankcji zaleca się sadzenie ilości optymalnej, a zatem 2000 szt. sadzonek/ha.

Rolnik z doradcą przy wykorzystaniu m.in. strony internetowej <http://zadrzewienia.wl.sggw.pl/Zadrzewienia.htm> dokonali doboru gatunków drzew i krzewów, dostosowanych do warunków siedliskowych, spośród tych wymienionych w rozporządzeniu leśno-zadrzewieniowym. Rolnik powinien przeprowadzić nasadzenia różnymi gatunkami drzew lub krzewów, w tym minimum 10% najrzadszego spośród 3 najliczniejszych gatunków.

Rolnik z doradcą zdecydowali, że zadrzewienie zostanie założone z wykorzystaniem następujących gatunków:

- sosna zwyczajna 10%, tj. 90 szt. sadzonek ($10\% \times 900 \text{ szt./0,45ha}$);
- lipa drobnolistna 30%, tj. 270 szt. sadzonek ($30\% \times 900 \text{ szt./0,45ha}$);
- dąb szypułkowy 50%, tj. 450 szt. sadzonek ($50\% \times 900 \text{ szt./0,45ha}$);
- klon polny 5%, tj. 45 szt. sadzonek ($5\% \times 900 \text{ szt./0,45ha}$);
- róża dzika 5%, tj. 45 szt. sadzonek ($5\% \times 900 \text{ szt./0,45ha}$).

Liczba drzew i krzewów na powierzchni 0,45 ha	
Zalecana liczba sadzonek drzew i krzewów, w tym:	$0,45 \text{ ha} \times 2000 \text{ szt./ha} = 900 \text{ szt.}$
90% liściastych	$90\% \times 900 \text{ szt.} = 810 \text{ szt. gatunków liściastych}$
minimum 10% najrzadszego gatunku spośród 3 najliczniejszych gatunków	$10\% \times 900 \text{ szt.} = 90 \text{ szt. gatunku najrzadszego}$

Za tak założone zadrzewienie przysługuje rolnikowi:

- jednorazowe wsparcie na zadrzewienie oraz jego ochronę przed zniszczeniem – w pierwszym roku, w którym założył zadrzewienie,
- coroczna płatność na pielęgnację i utrzymanie zadrzewień śródpolnych,
- płatności bezpośrednio.

Spośród dostępnych form zabezpieczenia zadrzewienia (tj. zabezpieczenie co najmniej 2-metrową siatką metalową lub zabezpieczenia drzew i krzewów osłonkami lub palikami, lub wełną owczą, lub repelentami) rolnik zdecydował się na ochronę repelentami.

Wyliczenie przykładowej wysokości pomocy na założenie i utrzymanie zadrzewienia (0,45 ha)	
Wsparcie na zadrzewianie w warunkach korzystnych	$0,45 \text{ ha} \times 10\,892 \text{ zł/ha} = 4\,901,40 \text{ zł}$
Zabezpieczenie sadzonek repelentem	$0,45 \text{ ha} \times 1\,708 \text{ zł/ha} = 768,60 \text{ zł}$
Premia na utrzymanie zadrzewienia (w pierwszym roku)	$0,45 \text{ ha} \times 2\,494 \text{ zł/ha} = 1\,122,30 \text{ zł}$
Razem kwota wsparcia i premii w pierwszym roku	6792 zł za 0,45 ha

Po założeniu zadrzewienia, co roku (przez 5 lat) rolnik będzie mógł ubiegać się o wypłatę premii na utrzymanie zadrzewienia, w wysokości 1122 zł na rok (do 0,45 ha zadrzewienia), czyli łącznie przez pięć lat z tytułu samej premii na utrzymanie zadrzewienia otrzyma 5610 zł do 0,45 ha zadrzewienia.

W pierwszym roku rolnik otrzyma kwotę 5670 zł z tytułu wsparcia na zadrzewienie, w tym na zabezpieczenie sadzonek repelentami oraz kwotę 1122 zł premii na utrzymanie zadrzewienia, co daje łącznie płatność w pierwszym roku w wysokości 6792 zł do powierzchni 0,45 ha założonego zadrzewienia, a także płatności bezpośrednio.

Zakładanie systemów rolno-leśnych

Rolnik posiada grunt orny, na którym chce założyć system rolno-leśny o powierzchni 5 ha.

System rolno-leśny w przypadku gruntów ornym przyjmie formę rzędową. Rolnik planuje, aby na przemian z rzędami drzew prowadzona była uprawa zbóż.

W tym celu rolnik zwrócił się do doradcy rolnego o wsparcie w zaprojektowaniu systemu rolno-leśnego. Doradca opracował razem z rolnikiem plan nasadzeń drzew i krzewów na gruncie ornym.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia leśno-zadrzewieniowego rolnik powinien zasadzić minimum 150 szt./ha i maksimum 250 szt./ha. W celu uniknięcia ryzyka sankcji zaleca się sadzenie ilości optymalnej, a zatem 200 szt. sadzonek/ha.

Rolnik z doradcą w oparciu o stronę internetową <http://zadrzewienia.wl.sggw.pl/Zadrzewienia.htm> dokonali doboru gatunków drzew i krzewów, dostosowanych do warunków siedliskowych, spośród tych wymienionych w rozporządzeniu leśno-zadrzewieniowym. Rolnik powinien przeprowadzić nasadzenia różnymi gatunkami drzew lub krzewów, w tym minimum 10% najrzadszego gatunku spośród 3 najliczniejszych gatunków.

Rolnik z doradcą zdecydowali, że system rolno-leśny zostanie założony z wykorzystaniem następujących gatunków:

- sosna zwyczajna 10%, tj. 100 szt. sadzonek ($10\% \times 1000 \text{ szt./5 ha}$);
- lipa drobnolistna 30%, tj. 300 szt. sadzonek ($30\% \times 1000 \text{ szt./5 ha}$);
- dąb szypułkowy 50%, tj. 500 szt. sadzonek ($50\% \times 1000 \text{ szt./5 ha}$);

- klon polny 5%, tj. 50 szt. sadzonek ($5\% \times 1000 \text{ szt./5 ha}$);
- róża dzika 5%, tj. 50 szt. sadzonek ($5\% \times 1000 \text{ szt./5 ha}$).

Przykład wyliczenia liczby drzew i krzewów na powierzchni 5 ha	
Zalecana liczba sadzonek drzew i krzewów, w tym:	$5 \text{ ha} \times 200 \text{ szt./ha} = 1000 \text{ szt.}$
minimum 51% liściastych	$51\% \times 1000 \text{ szt.} = 510 \text{ szt. gatunków liściastych}$
minimum 10% najrzadszego gatunku spośród 3 najliczniejszych gatunków	$10\% \times 1000 \text{ szt.} = 100 \text{ szt. gatunku najrzadszego}$

Za tak założony system rolno-leśny przysługuje rolnikowi:

- jednorazowe wsparcie na założenie systemów rolno-leśnych oraz jego ochronę przed zniszczeniem – w pierwszym roku, w którym założył system rolno-leśny,
- coroczna płatność na pielęgnację i utrzymanie systemu rolno-leśnego,
- płatności bezpośrednie.

Spośród dostępnych form zabezpieczenia systemu rolno-leśnego (tj. zabezpieczenia drzew i krzewów osłonkami lub palikami lub wełną owczą lub repelentami) rolnik zdecydował się na ochronę repelentami.

Przykładowa wysokość pomocy na założenie i utrzymanie systemu rolno-leśnego (5 ha)	
Wsparcie na system rolno-leśny w warunkach korzystnych	$5 \text{ ha} \times 3092 \text{ zł/ha} = 15\,460 \text{ zł}$
Zabezpieczenie sadzonek repelentami	$5 \text{ ha} \times 566 \text{ zł/ha} = 2830 \text{ zł}$
Premia na utrzymanie systemu rolno-leśnego (w pierwszym roku)	$5 \text{ ha} \times 300 \text{ zł/ha} = 1500 \text{ zł}$
Razem kwota wsparcia i premii w pierwszym roku	19 790 zł

Po założeniu systemu rolno-leśnego, co roku (przez 5 lat) rolnik będzie mógł ubiegać się o wypłatę premii na utrzymanie systemu rolno-leśnego, w wysokości 1500 zł na rok (do 5 ha systemu rolno-leśnego), czyli łącznie przez pięć lat z tytułu samej premii na utrzymanie systemu rolno-leśnego otrzyma 7500 zł do 5 ha systemu rolno-leśnego.

W pierwszym roku rolnik otrzyma kwotę 18 290 zł z tytułu wsparcia na założenie systemu rolno-leśnego, w tym na zabezpieczenie sadzonek repelentami oraz kwotę 1500 zł premii na utrzymanie systemu rolno-leśnego, co daje łącznie płatność w pierwszym roku w wysokości 19 790 zł do powierzchni 5 ha założonego systemu rolno-leśnego, a także płatności bezpośrednie.

Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych

Przykład 1.

Właściciel lasu posiada drzewostan w wieku 40 lat, w którym są dwie luki o łącznej powierzchni 0,7 ha. Każda z luk ma zbliżone wymiary ok. 50 m × 70 m (0,35 ha). Leśnik w planie inwestycji zaprojektował dolesienie luk w drzewostanie oraz z uwagi na dużą presję zwierzyny, ochronę nasadzeń poprzez postawienie ogrodzenia z siatki metalowej. Do ogrodzenia jednej luki potrzeba 240 metrów bieżących siatki.

Przykładowa wysokość pomocy na wykonanie inwestycji (0,7 ha)	
Wsparcie na przebudowę składu gatunkowego drzewostanu przez dolesianie luk w warunkach korzystnych	$0,7 \text{ ha} \times 16\,385 \text{ zł/ha} = 11\,469,50 \text{ zł}$
Zabezpieczenie sadzonek poprzez grodzenie siatką metalową o wysokości co najmniej 2 m (np. 2 luki każda o powierzchni 0,35 ha i wymiarach 50 m × 70 m – obwód jednej luki 240 m)	$(2 \times 240 \text{ m}) \times 19,70 \text{ zł/m.b.} = 9456 \text{ zł}$
Razem	20 925 zł za 0,7 ha

Łączna kwota jaką właściciel lasu otrzyma na dolesianie luk oraz ich zabezpieczenie wyniesie 20 925 zł

Przykład 2.

Osoba fizyczna posiada las w wieku 18 lat o powierzchni 1,2 ha, dla którego w opisie taksacyjnym uproszczonego planu urządzenia lasu zostało wskazane wykonanie cięć pielęgnacyjnych na całej powierzchni.

Przykładowa wysokość pomocy na wykonanie inwestycji (1,2 ha)	
Wsparcie na wykonanie cięć pielęgnacyjnych w warunkach korzystnych	$1,2 \text{ ha} \times 1566 \text{ zł/ha} = 1879,20 \text{ zł}$
Razem	1879 zł za 1,2 ha

Właściciel lasu otrzyma na wykonanie zabiegu pielęgnującego drzewostan (1,2 ha) kwotę 1879 zł.

12. SŁOWNICZEK I WAŻNE SKRÓTY

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

CIĘCIA PIELEGNACYJNE – polegają na usuwaniu części drzew z drzewostanu (drzewa chore, obumarłe, nadmiernie zagęszczone partie młodnika) bądź odpowiednim ich formowaniu przez przycinanie lub podkrzesywanie

DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZA – oznacza produkcję, hodowlę lub uprawę produktów rolnych, włączając w to zbiory, dojenie, hodowlę zwierząt oraz utrzymywanie zwierząt do celów gospodarczych lub utrzymywanie gruntów w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy

EFROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

GATUNKI BIOCENOTYCZNE – gatunki drzew i krzewów iglastych i liściastych wprowadzane do drzewostanów w celu wzbogacenia ich składu gatunkowego i wzmocnienia mechanizmów biologicznej ochrony lasu

PODSZYT – drzewa i krzewy rosnące w dolnej warstwie drzewostanu mające na celu pielęgnowanie siedliska. Podszyt ma również ważne znaczenie biocenotyczne i glebochronne; pełni istotną rolę w zapewnieniu trwałości ekologii środowiska leśnego, zwłaszcza na siedliskach ubogich

REMIZA LEŚNA – wydzielone fragmenty upraw lub drzewostanów o rozluźnionym zwarciu, w których dokonuje się zasadniczych zmian warunków środowiskowych, poprzez wprowadzenie określonych gatunków roślin drzewiastych i krzewiastych. Preferowane są gatunki owocowe oraz nektarodajne, stanowiące bazę pokarmową dla ptaków i owadów entomofagicznych

STREFA EKOTONOWA – w specyficzny sposób ukształtowane i zbudowane partie drzewostanów (granica lasu, ściany ochronne drzewostanów, obrzeża drzewostanów, otuliny drzewostanów) znajdujące się na przejściu pomiędzy lasem a innymi ekosystemami (krajobrazy otwarte), pozostające pod określonym wpływem oddziaływań, zjawisk i procesów, zachodzących w tych ekosystemach

SUKCESJA NATURALNA – zmiany w zbiorowiskach roślinnych, których skutkiem jest pojawienie się roślinności drzewiastej w sposób naturalny

SYSTEM ROLNO-LEŚNY – to sposób użytkowania gruntów, w którym drzewa uprawia się w połączeniu z działalnością rolniczą na tym samym gruncie

UPROSZCZONY PLAN URZĄDZENIA LASU – plan sporządzany dla lasu niestanowiącego własności Skarbu Państwa oraz dla lasu wchodzącego w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa o obszarze co najmniej 10 ha, stanowiącego zwarty kompleks leśny, zawierający skrócony opis lasu i gruntów przeznaczonych do zalesienia oraz podstawowe zadania dotyczące gospodarki leśnej

Zeskanuj kod QR,
aby uzyskać dostęp do aktualnych informacji

www.gov.pl/web/rolnictwo/inwestycje-i-premie-lesno-zadrzewieniowe

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Plan
Strategiczny dla
Wspólnej
Polityki
Rolnej
na lata 2023-2027